

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

TÜRKÇE DİL FARKINDALIĞI GENÇLİK ÇALIŞMALARI KİTABI

Merhaba

Dil

Anlam

Türkçe

Söz

Kültür

Erasmus+
Gençlik Katılımı Projesi

2025

ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. **Projenin Amacı**
2. **Projenin Hedefleri**
3. **Çalışmalar**
 - Dil Farkındalığı Atölyeleri
 - Kültürel Etkileşim Çalışmaları
 - İletişim ve Sunum Etkinlikleri
4. **Saha Çalışmaları**
 - Yerel Gözlem Faaliyetleri
 - Anket ve Görüşme Çalışmaları
 - Toplumsal Katılım Etkinlikleri
5. **Gençlik Çalışmaları**
 - Genç Katılımı ve Gönüllülük
 - Takım Çalışmaları
 - Sosyal ve Kültürel Faaliyetler
6. **Sonuç**
 - Proje Çıktıları
 - Kazanımlar
 - Sürdürülebilirlik ve Yaygınlaştırma
7. **Ekler**
 - Fotoğraflar
 - Etkinlik Takvimi
 - Sosyal Medya ve Web

AMAÇLAR:

Türkçe Dil Farkındalığı Projesi 2024-1-TR01-KA154-YOU-000233460 numaralı bir Erasmus+ K154 projesidir. Türkçe Dil Farkındalığı projesinin amacı; Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Çorum illerinde çocuk, gençlerin ve dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan Türkiye'deki mültecilerin Türk dilinin zenginliği ve değeri konusunda farkındalıklarını artırarak dilde okuma, yazma, okuma ve dinleme becerilerini geliştirmeleri için kitaplar ile olan iletişimlerinin kuvvetlenmesinin önemini kavramalarını sağlamaktır. Proje gençlere Türkçeyi doğru kullanma farkındalığı aşılamaı amaçlamaktadır.

HEDEFLER:

- 13-30 yaş aralığındaki gençlerin ana dillerini doğru ve yerinde kullanmaları konusunda farkındalık sağlayabilme
- Türkçenin yabancı kelimelerden arındırılarak kullanılmasını özendirebilme
- Sosyal medyada kullanılan sesli harflerden arındırılmış kısaltmalar ile simge/sembol kullanılarak yapılan yazışmaların ana dilde oluşturduğu tehlikeleri fark edebilme
- Saha çalışmaları yoluyla Türkçe dil farkındalığı çalışmalarına katılabilme
- Erasmus+ gençlik projeleri hakkında bilgi sahibi olabilme
- Avrupa değerleri ile Türk kültürünü rasyonel bir şekilde sentezleyebilme

ÇALIŞMALAR:

Proje kapsamında dil farkındalığı saha çalışmaları, ana dil farkındalık çalışmaları (yarışmalar, araştırmalar ve karar alıcılarda bilgi alışverişı), kültürel geziler, Erasmus+ hakkında bilgilendirme çalışmaları ve Türkçe hakkında yapılan çalışmaların sunulması ile Türk Dil Kurumunun işlevlerinin öğrenilmesi etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

SAHA ÇALIŞMALARI:

2025 Yılı içerisinde Eskişehir, Kütahya, Çorum ve Ankara illerinde 290 kişi ile yüz yüze yapılan anket çalışmalarının yanı sıra mülakatlar yoluyla Türkçe dil farkındalığının ölçümü gerçekleştirildi.

GENÇLİK ÇALIŞMALARI

Etkinliklere 195 genç katılımcı dâhil edildi. Proje çalışmaları esnasında genç katılımcılar Afyon Kocatepe, Eskişehir Osmangazi, Kütahya Dumlupınar ve Gazi Üniversitelerinden Türk

dili akademisyenleri ile bilgi alışverişinde bulunma fırsatı yakaladılar. TDK başkan yardımcısı ile uzmanları da genç katılımcılara bilgilendirme sunumları yaptılar. Katılımcılara iki ciltten oluşan Türkçe Sözlük hediye ettiler. Proje çalışmaları esnasında TDK ziyareti, Hititlerin başkenti Hattuşaş'ının ziyareti ve yapılan ilk yazılı antlaşma olarak bilinen “Kadeş Barış Antlaşması”nın yerinde görülmesi, Anadolu'daki ilk yazılı eserlerin görülmesi gibi proje konusuyla bağlantılı kültürel geziler gerçekleştirildi.

SONUÇ

Proje kapsamında 206 genç katılımcı ile 290 anket gönüllüsüne ulaşıldı. Türkçe dil farkındalığı çalışmaları toplamda 485 kişiye direk ulaşmıştır. Proje web sayfasından projeyi takip edenlerin sayısı ise 17 Mayıs 2026 tarihinde 3555 kişi olarak belirlenmiştir. Salto-Youth üzerinden projeyi takip edenlerin sayısı aynı tarih itibarıyla 200 kişi olmuştur. Proje 4736 kişiye doğrudan ve dolaylı olarak ulaşabilmektedir.

Proje çalışmaları neticesinde gençlerin Türkçeyi daha iyi kullanabilme yönünde davranış geliştirdikleri gözlemlenmiştir.

Proje kapsamında etkinliklere dahil olan gençler politikalar geliştirerek ilgili otoritelere önerilerde bulundukları kitapçıklar oluşturmuşlardır. Bu sayede genç katılımcılar çözüme katkıda bulunmanın hazzını yaşamışlardır.

EKLER

Etkinlik Fotoğrafları:

1. GENÇLİK KATILIMI ÇALIŞTAYI (Eskişehir, 10-11-12 Nisan 2025)

45 genç katılımcının dâhil olduğu etkinliklere karar alıcı statüsünde TDK Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Harun ŞAHİN, Afyon Kocatepe Üniversitesi Türkçe Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Celal DEMİR, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türkçe Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Erdoğan BOZ ve Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü idarecilerinden Ersen YOLDAÇ katıldılar.

<https://www.instagram.com/p/DIY4XrTo9y3/>

2. GENÇLİK KATILIMI ÇALIŞTAYI (Kütahya, 12-13-14 Haziran 2025)

Kütahya İl Milli Eğitim Müdürlüğü ev sahipliğinde 12-14 Haziran 2025 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Üç gün süren etkinliklere Kütahya'daki lise ve üniversitelerden öğrenci, öğretmen ve öğretim üyeleri katıldılar. 61 kişinin katıldığı etkinliklerde Dünya Yazarlar ve Aydınlar Derneği Başkanı Prof. Dr. Celal DEMİR, Dumlupınar Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Erdal ADAY, Dr. Fatma ŞENYÜZ, Uğur YILDIRIM, Fatma Hilal YILDIRIM, Barış ZENGİN ile Aysel-Selahattin Erkasap Sosyal Bilimler Lisesi idareci ve öğretmenleri katılımcılara proje konusuyla ilgili bilgiler verdiler. Etkinlikleri eğitmen Büşra KOCABAŞ yönetti. Etkinliklerde katılımcılar kısa canlandırmalarla atasözleri ve deyimler konusunda farkındalıklar oluşturdular. Etkinliklerde Erasmus+ projeleri ve Youthpass sertifikası hakkında sunumlar yapıldı. Etkinlikler sertifika töreni ve kapanış konuşmaları ile son buldu. https://www.instagram.com/p/DK-dw0_ocgq/?img_index=1

3. GENÇLİK KATILIMI ÇALIŞTAYI (Çorum, 16-17-18 Ekim 2025)

Türkçe Dil Farkındalığı” adlı gençlik katılımı etkinlikleri Dünya Yazarlar ve Aydınlar Derneği koordinatörlüğü ve Çorum Sungurlu Haydar Öztaş Anadolu Lisesi ev sahipliğinde 16 Ekim 2025 tarihinde başladı. 53 kişinin katıldığı etkinliklerde Dünya Yazarlar ve Aydınlar Derneği Başkanı Prof. Dr. Celal DEMİR ve Haydar ÖZTAŞ Anadolu Lisesi idareci, öğretmen ve öğrencileri arasında Türkçe dil farkındalığı konulu etkinlikler gerçekleştirildi. Etkinliklerde katılımcılar kısa canlandırmalarla atasözleri ve deyimler konusunda farkındalıklar oluşturdular. Etkinliklerde Erasmus+ projeleri ve Youthpass sertifikası hakkında sunumlar yapıldı.

4. GENÇLİK KATILIMI FİNAL ÇALIŞTAYI (Ankara, 21-22-23-24 Aralık 2025)

Final çalıştayında Saraçoğlu Gençlik Merkezinde 49 katılımcı ile Eğitimci Büşra KOCABAŞ yönetiminde gençler informal eğitim yollarıyla kaynaştılar. Prof. Dr. Celal DEMİR, Gazi Üniversitesi Türkçe Bölümü lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden Hasan Basri KUŞCU, Ayça Irmak MUTLU sunumlar yaptılar. Oyaca Anadolu Lisesi öğrencileri de projeye katılarak her yaş grubunun Erasmus+ fırsatlarından yararlanmasını sağladılar.

<https://www.instagram.com/p/DSpXzH-iHtU/>

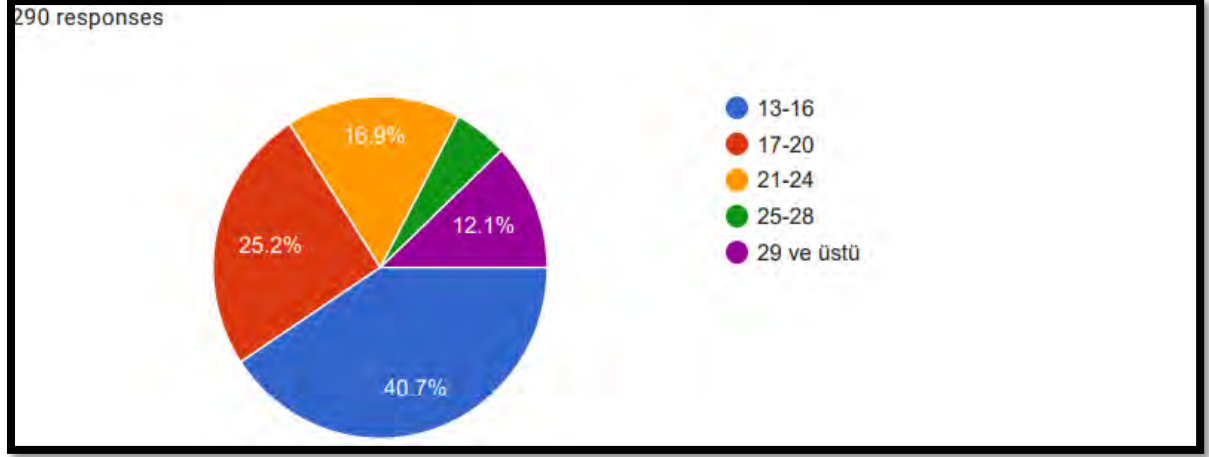

 ANKARA

“TÜRKÇE DİL FARKINDALIĞI” ADLI ERASMUS+ (KA154) PROJESİNİN SAHA ÇALIŞMALARI ANALİZİ

Dünya-Der tarafından koordine edilen “Türkçe Dil Farkındalığı” adlı Erasmus+ projesi kapsamında yapılan 2025 yılında Ankara, Eskişehir, Kütahya Ve Çorum’da 290 kişiyi kapsayan saha çalışmaları sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

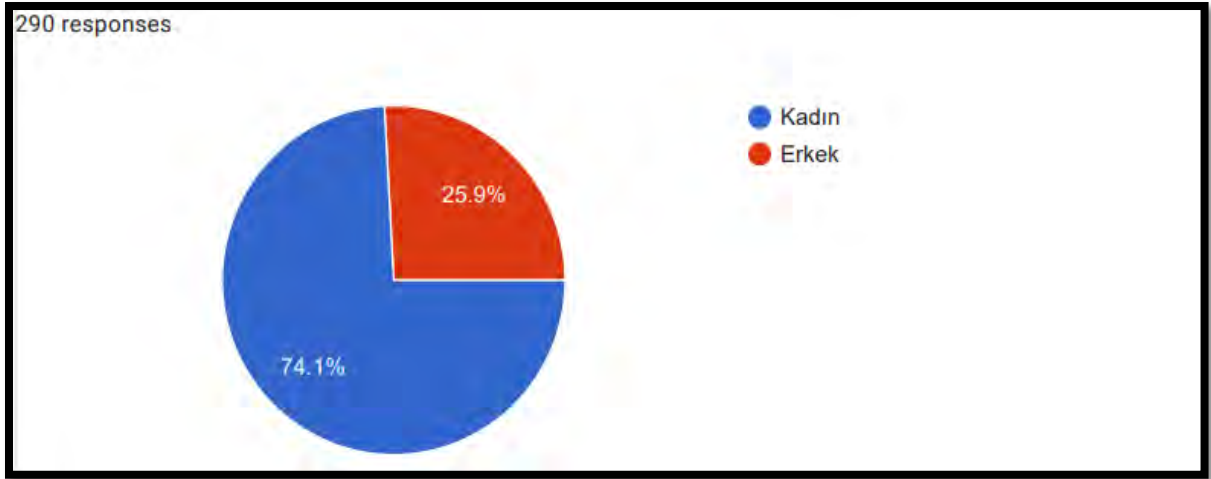
Tablo 1: Test Sorularına Verilen Cevapların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Tablo 1’deki veriler, ankete toplam 290 kişinin katıldığını ve bu katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımını göstermektedir. Ankete katılan 290 kişinin yaş değişkenine göre dağılımı incelendiğinde; en büyük katılım oranının %40,7 ile 13-16 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bu grubu sırasıyla %25,2 ile 17-20 yaş grubu ve %16,9 ile 21-24 yaş grubu takip etmektedir. Daha ileri yaş gruplarına bakıldığında 29 yaş ve üstü katılımcıların oranı %12,1 olarak belirlenmiştir.

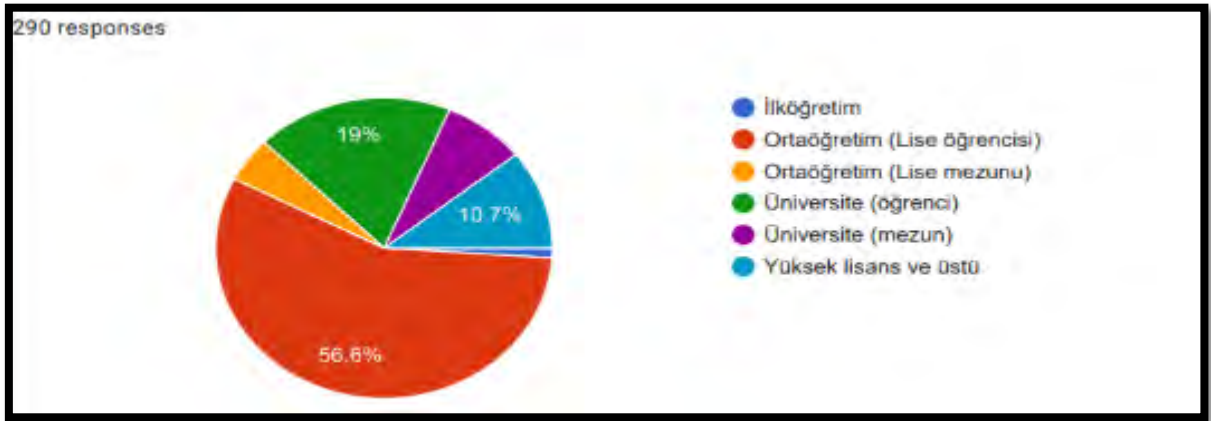
Cevapların büyük çoğunluğu (%82,8) 24 yaş ve altındaki katılımcılardan geldiği için, ilerleyen analizlerde test sonuçlarının ya da anket verilerinin yorumlanmasında bu genç nüfus yoğunluğu önemli bir değişken olarak dikkate alınabilir.

Tablo 2: Test Sorularına Verilen Cevapların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

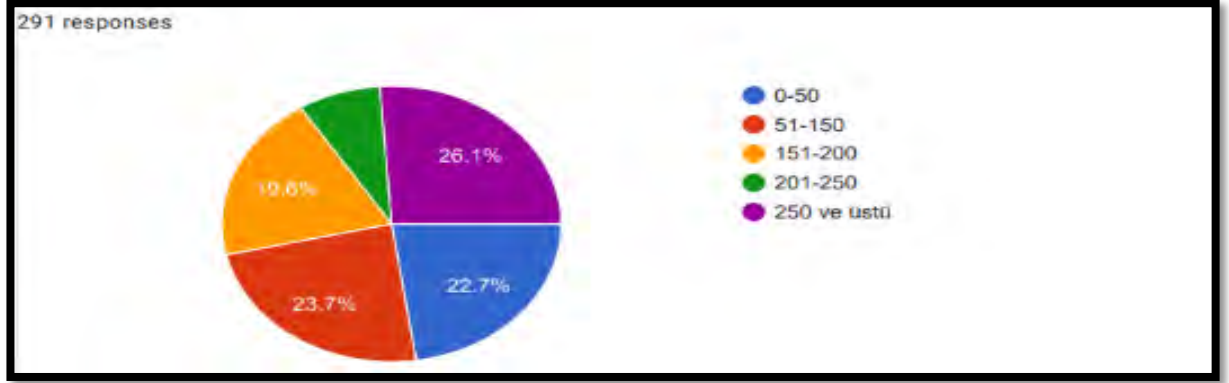
Tablo 2’deki veriler, yapılan ankete toplam 290 kişinin katıldığını ve bu katılımcıların cinsiyete göre oranlarını göstermektedir. Ankete katılan 290 kişinin %74,1’i kadın, %25,9’u erkektir. Bu dağılım, cevapların büyük çoğunluğunun kadın katılımcılardan geldiğini göstermektedir. Bu durum, anket sonuçlarının şekillenmesinde kadın katılımcıların görüşlerinin baskın bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Test sorularına verilen cevapların eğitim seviyesi değişkenine göre dağılımı

Tablo 3’teki veriler incelendiğinde katılımcıların eğitim düzeylerinin ağırlıklı olarak ortaöğretim ve yükseköğretim seviyelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. En büyük dilimi %56,6 oranıyla ortaöğretim (lise öğrencisi) grubunun oluşturduğu dikkat çekmektedir. Bu gruba %19 ile üniversite öğrencileri takip etmektedir. Ayrıca %10,7 oranındaki yüksek lisans ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcılar da örneklem içerisinde önemli bir yere sahiptir. Üniversite mezunları ile lise mezunlarının oranlarının ise daha düşük düzeyde kaldığı

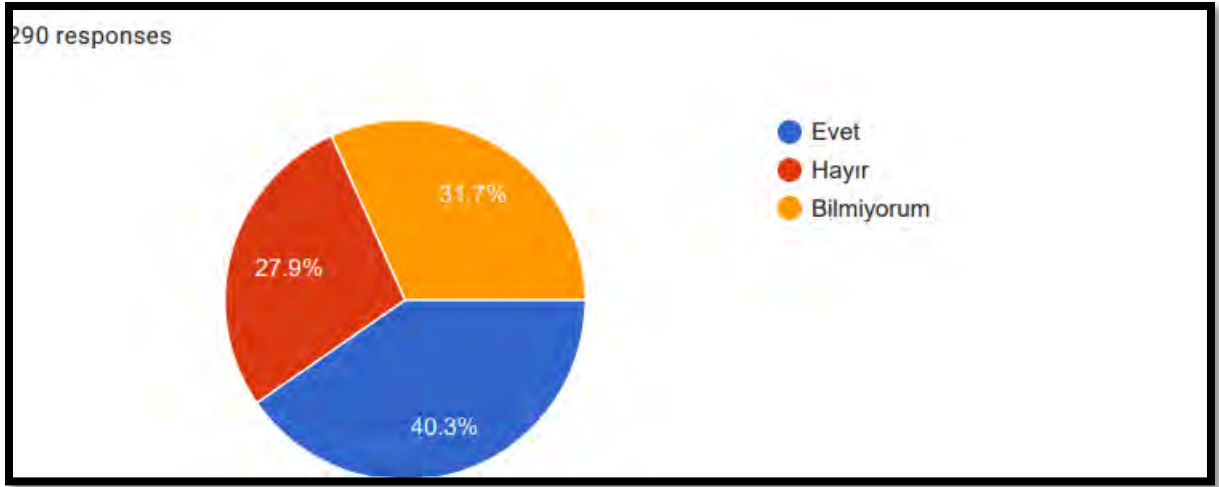
görülmektedir. İlköğretim mezunlarının oranı ise oldukça sınırlıdır. Genel olarak değerlendirildiğinde, ankete katılan bireylerin büyük çoğunluğunun lise ve üniversite düzeyinde eğitim gören ya da bu düzeylerden mezun bireylerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu durum, araştırma grubunun eğitim seviyesi bakımından belirli bir akademik birikime sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Son bir ayda kaç sayfa okudunuz?

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde katılımcıların son bir ay içerisinde okudukları kitap sayfa sayılarının farklı aralıklarda dağıldığı görülmektedir. En yüksek oranı %26,1 ile “250 ve üstü” sayfa okuyan katılımcılar oluşturmaktadır. Bu durum, katılımcıların önemli bir bölümünün düzenli ve yoğun bir okuma alışkanlığına sahip olduğunu göstermektedir. Bu grubu sırasıyla %23,7 ile “51-150 sayfa” ve %22,7 ile “0-50 sayfa” aralığında kitap okuyan katılımcılar takip etmektedir. Katılımcıların %19,6’sının ise son bir ay içerisinde “151-200 sayfa” arasında kitap okuduğu görülmektedir. En düşük oran ise “201-250 sayfa” aralığında yer almakta olup bu grubun toplam katılımcılar içerisindeki payı oldukça sınırlıdır. Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun son bir ay içerisinde belirli düzeyde kitap okuduğu ve özellikle yüksek sayfa aralıklarında yoğunlaşan okuma oranlarının dikkat çektiği söylenebilir.

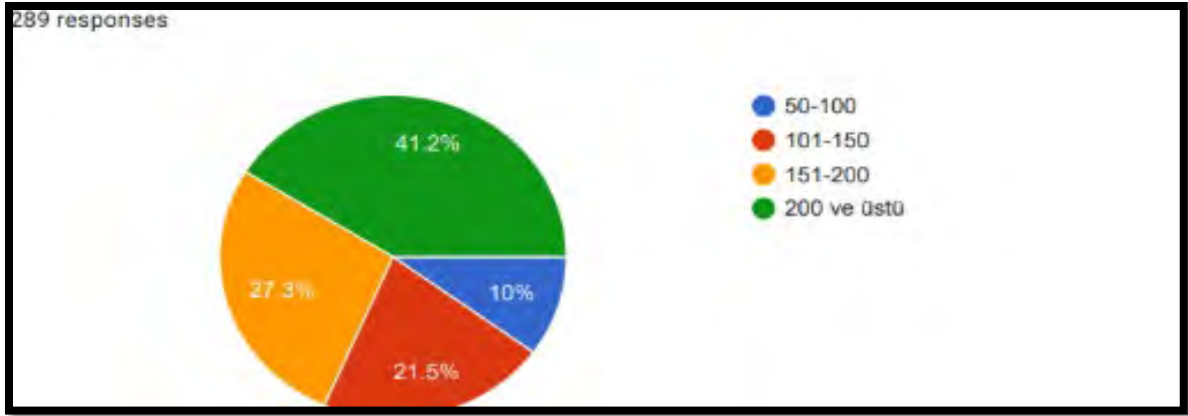
Tablo 5: Türkçe kelime hazinenizi yeterli buluyor musunuz?

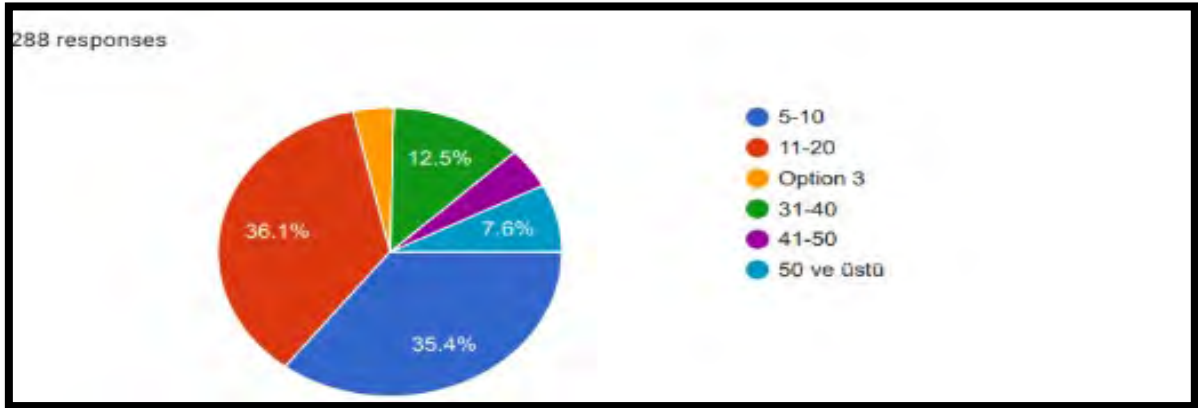
Tablo 5'te yer alan veriler incelendiğinde katılımcıların Türkçe kelime hazinelerine yönelik algılarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Katılımcıların %40,3'ü Türkçe kelime hazinesini yeterli bulduğunu ifade ederek "Evet" cevabını vermiştir. Buna karşılık %27,9'luk bir kesim kelime hazinesini yeterli bulmadığını belirtirken, %31,7 oranındaki katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu ifade ederek "Bilmiyorum" seçeneğini tercih etmiştir. Elde edilen veriler, katılımcıların önemli bir bölümünün kendi Türkçe kelime dağarcığı konusunda tam bir yeterlilik hissine sahip olmadığını göstermektedir. Özellikle "Hayır" ve "Bilmiyorum" cevaplarının toplam oranının %59,6'ya ulaşması, bireylerin Türkçe kelime hazinesi konusunda eksiklik hissettiklerini ya da bu konuda net bir değerlendirme yapamadıklarını ortaya koymaktadır.

Türkçe Dil Farkındalığı Projesi'nin genel amacı açısından değerlendirildiğinde bu sonuçlar, dil bilinci ve kelime kullanım farkındalığını artırmaya yönelik çalışmaların gerekliliğini desteklemektedir. Katılımcıların önemli bir kısmının kendi dil yeterlilikleri konusunda kararsız veya yetersiz hissetmesi, Türkçenin söz varlığını geliştirmeye yönelik eğitim, okuma ve dil etkinliklerinin önemini ortaya koymaktadır.

Tablo 6: Günlük hayatta ortalama kaç kelime kullanıyorsunuz?

Tablo 6'daki veriler, katılımcıların günlük hayatta kullandıkları kelime sayısına dair algılarını yansıtmaktadır. Bu kapsamda en büyük dilimi %41,2 oranıyla “200 ve üstü” kelime kullandığını belirten katılımcılar oluştururken bu grubu %27,3 ile “151-200” kelime kullandığını beyan edenler takip etmektedir. Düşük kelime kullanım aralıklarına bakıldığında; katılımcıların %21,5'i 101-150 kelime kullandığını belirtmiş, en az katılım ise %10 oranıyla 50-100 kelime aralığında gerçekleşmiştir.

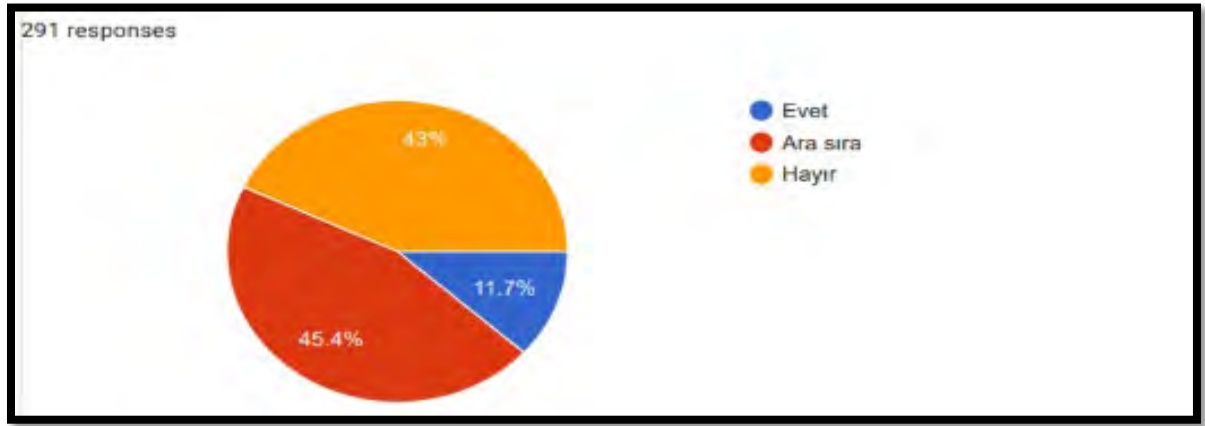
Tablo 7: Günlük hayatta kullandığınız yabancı kelimelerin sayısı kaçtır?

Tablo 7'deki veriler incelendiğinde, katılımcıların günlük dilde yabancı kelime kullanımına dair beyanlarının belirli aralıklarda yoğunlaştığı görülmektedir. En büyük dilimi %36,1 oranıyla 11-20 kelime kullandığını belirten katılımcılar oluştururken bu grubu %35,4 ile 5-10 kelime kullandığını belirten katılımcılar takip etmektedir. Daha yüksek kullanım aralıklarına bakıldığında; katılımcıların %12,5'i 31-40 kelime, %7,6'sı ise 50 ve üstü yabancı kelime kullandığını ifade etmiştir.

Değişkenler açısından bakıldığında, katılımcıların %71,5 gibi büyük bir çoğunluğunun günlük hayatta 20 ve altında yabancı kelime kullandığını beyan etmesi, dilde yerleşik bir temel yabancı kelime seti olduğuna işaret etmektedir. %7,6'lık bir kesimin 50 kelime ve üzerini işaret etmesi; eğitim durumu, yaş gibi değişkenlerin özellikle de dijital platform kullanımının yabancı kelime tercihi üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

“Türkçe Dil Farkındalığı” projesi açısından ise bu veriler önemli bir gösterge sunmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmının düşük aralıkları işaret etmesi mevcut dil bilincini yansıtırken, 20 kelimenin üzerine çıkan yaklaşık %28,5'lik kesim projenin “yabancı kelimeler yerine Türkçe karşılıkların kullanımı” hedefi için temel odak grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 8: Bilerek Türkçe kelimeleri tercih etmediğiniz oluyor mu?

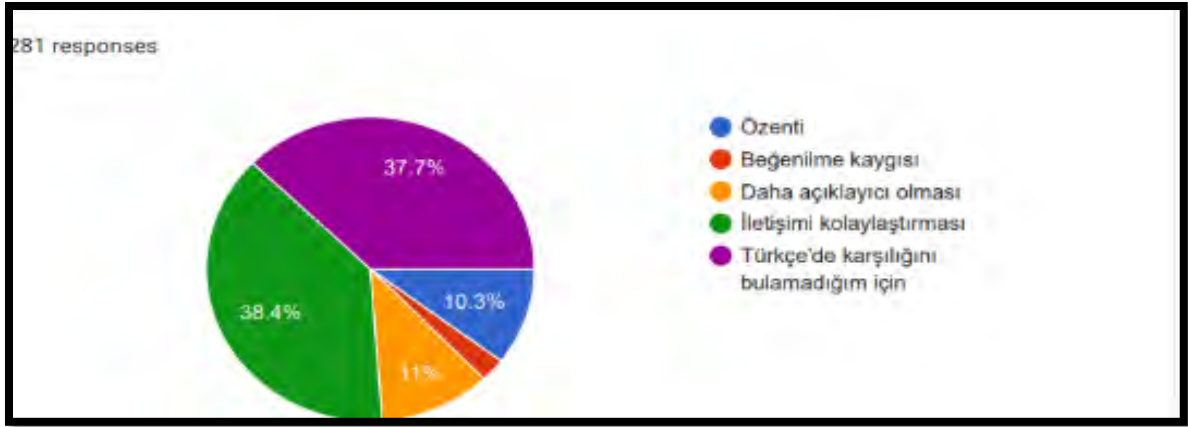

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun günlük dilde bilinçli veya yarı bilinçli bir şekilde yabancı kelimelere yöneldiği görülmektedir. En büyük dilimi %45,4 oranıyla bu durumu “Ara sıra” yaşadığını belirten katılımcılar oluştururken, “Hayır” yanıtını vererek her zaman Türkçe kelimeleri tercih ettiğini beyan edenlerin oranı %43 seviyesindedir. Öte yandan, katılımcıların %11,7'si bilinçli olarak Türkçe kelimeleri tercih etmediğini “Evet” diyerek onaylamıştır.

Bu veriler, “Türkçe Dil Farkındalığı” projesi açısından oldukça çarpıcı bir tablo sunmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlasının (%57,1) en azından zaman zaman Türkçe kelimeler yerine bilinçli olarak yabancı karşılıklara yönelmesi, dildeki yabancılaşmanın sadece bir alışkanlık değil, aynı zamanda bilinçli bir tercih haline gelebildiğini göstermektedir. Projenin dil bilinci oluşturma hedefi doğrultusunda bu veriler; bireylerin neden Türkçe kelimeler yerine yabancı karşılıkları “tercih” ettiklerine dair derinlemesine

analizlerin yapılması gerektiğini ve saha çalışmalarının bu “bilinçli tercih” mekanizmasını kırmaya odaklanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

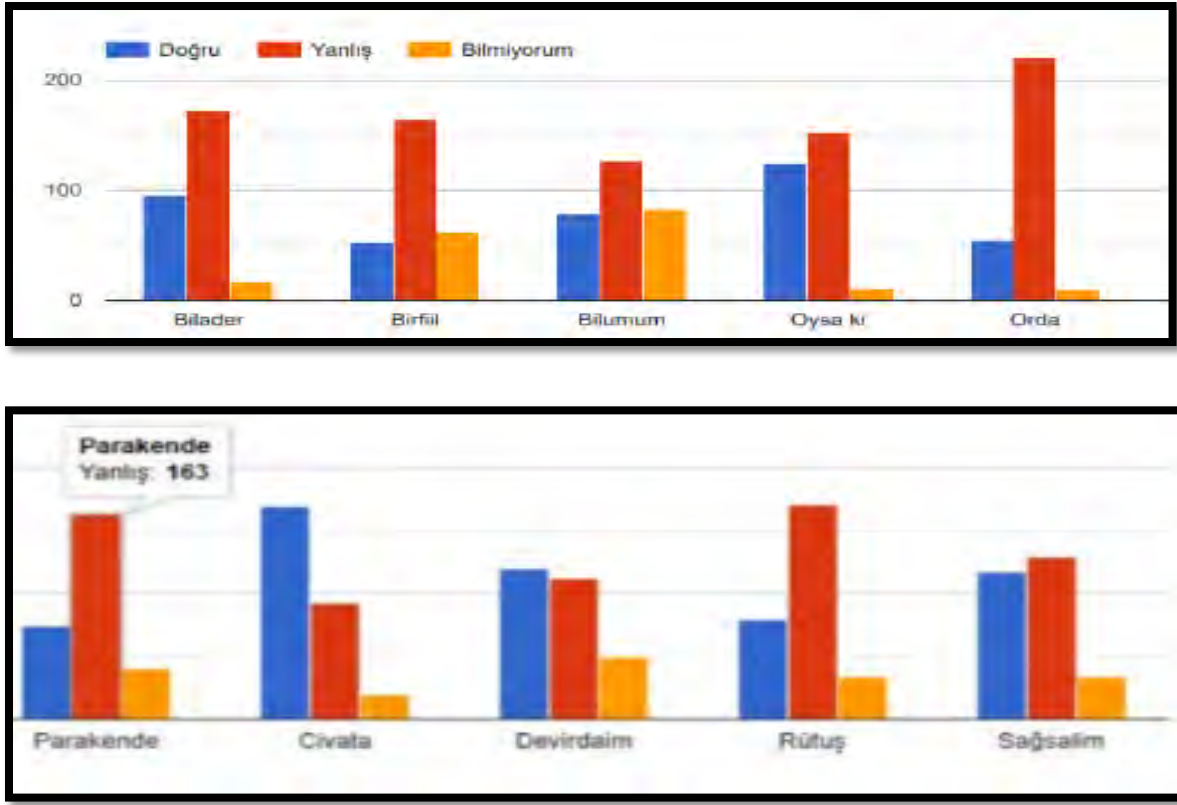
Tablo 9: Türkçe kelimeler yerine yabancı kelimeler tercih etmenizın nedeni nedir?

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde, katılımcıların yabancı kelime kullanım gerekçelerinin büyük oranda pratik nedenlere dayandığı görülmektedir. Katılımcıların %38,4'ü yabancı kelimeleri “İletişimi kolaylaştırması” nedeniyle tercih ettiğini belirterek en büyük dilimi oluştururken, bunu çok yakın bir oranla (%37,7) “Türkçede karşılığını bulamadığım için” yanıtı takip etmektedir. Diğer nedenlere bakıldığında katılımcıların %11'i yabancı kelimelerin “Daha açıklayıcı olduğunu” düşünmekte, %10,3'ü ise bu durumu “Özenti” olarak nitelendirmektedir. “Beğenilme kaygısı” ise en düşük orana sahip gerekçe olarak görülmektedir.

Katılımcıların toplamda %76,1 gibi çok büyük bir kısmının “iletişim kolaylığı” ve “karşılık bulamama” gibi işlevsel nedenleri öne sürmesi, dildeki yabancılaşmanın temelinde yatan sorunun tercihten ziyade bir “ihtiyaç” veya “alışkanlık” algısı olduğunu göstermektedir. Projenin dil bilinci oluşturma ve kelime hazinesini zenginleştirme çalışmaları kapsamında, özellikle Türkçe karşılıkların görünürlüğünü artırmaya ve bu kelimelerin iletişim süreçlerini en az yabancı karşılıkları kadar kolaylaştırdığını kanıtlamaya odaklanması gerektiği anlaşılmaktadır.

Tablo 10: Aşağıdaki kelimelerden hangisi doğru yazılmıştır?

Tablo 10'daki veriler, katılımcıların hatalı yazılmış kelimeleri tespit etme konusundaki farkındalıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle hatalı bir yazım olan “Orda” kelimesine 200’den fazla katılımcının, “Parakende” kelimesine ise 163 katılımcının “Yanlış” cevabını vermesi, bu kelimelerin yazımındaki hataların katılımcıların büyük bir kesimi tarafından doğru bir şekilde fark edildiğini göstermektedir. Öte yandan, bu kelimelere “Doğru” cevabı veren kitlenin varlığı, konuşma dilindeki hatalı kullanımların yazı dilinde de doğru kabul edilebildiğine dair bir risk barındırmaktadır. Benzer şekilde, hatalı yazımlar olan “Bilader”, “Birfil” ve “Rütuş” sözcüklerinde de katılımcıların çoğunluğu “Yanlış” seçeneğine yönelerek akademik doğruları saptamayı başarmıştır. Ancak bu kelimelere “Doğru” diyen hatırı sayılır bir kitlenin varlığı, günlük konuşma dilindeki deformasyonun yazı dilinde de bir “doğruluk algısı” yarattığına işaret etmektedir.

“Türkçe Dil Farkındalığı” projesi açısından bu tablo, katılımcıların büyük bir kısmının bariz yazım hatalarını ayırt edebildiğini kanıtlaya da doğru ve yanlış cevaplar arasındaki makasın daraldığı diğer kelimeler (Devirdaim, rütuş vb. yanlış yazılan kelimeler), standart yazı dili bilincinin pekiştirilmesinde eğitim odaklı saha çalışmalarının ne kadar gerekli olduğunu bilimsel bir veri setiyle desteklemektedir.

Mesajlaşma Dilinde Yabancı Sözcükler ve Kısaltmaların Türkçeyi İstilasası

Hasan Basri KUŞCU

Dilruba YILMAZ

Ahmet HAN

Ada YÜKSEKER

Hüseyin Tuna YÜKSEKER

Sultan Nur YARDIM

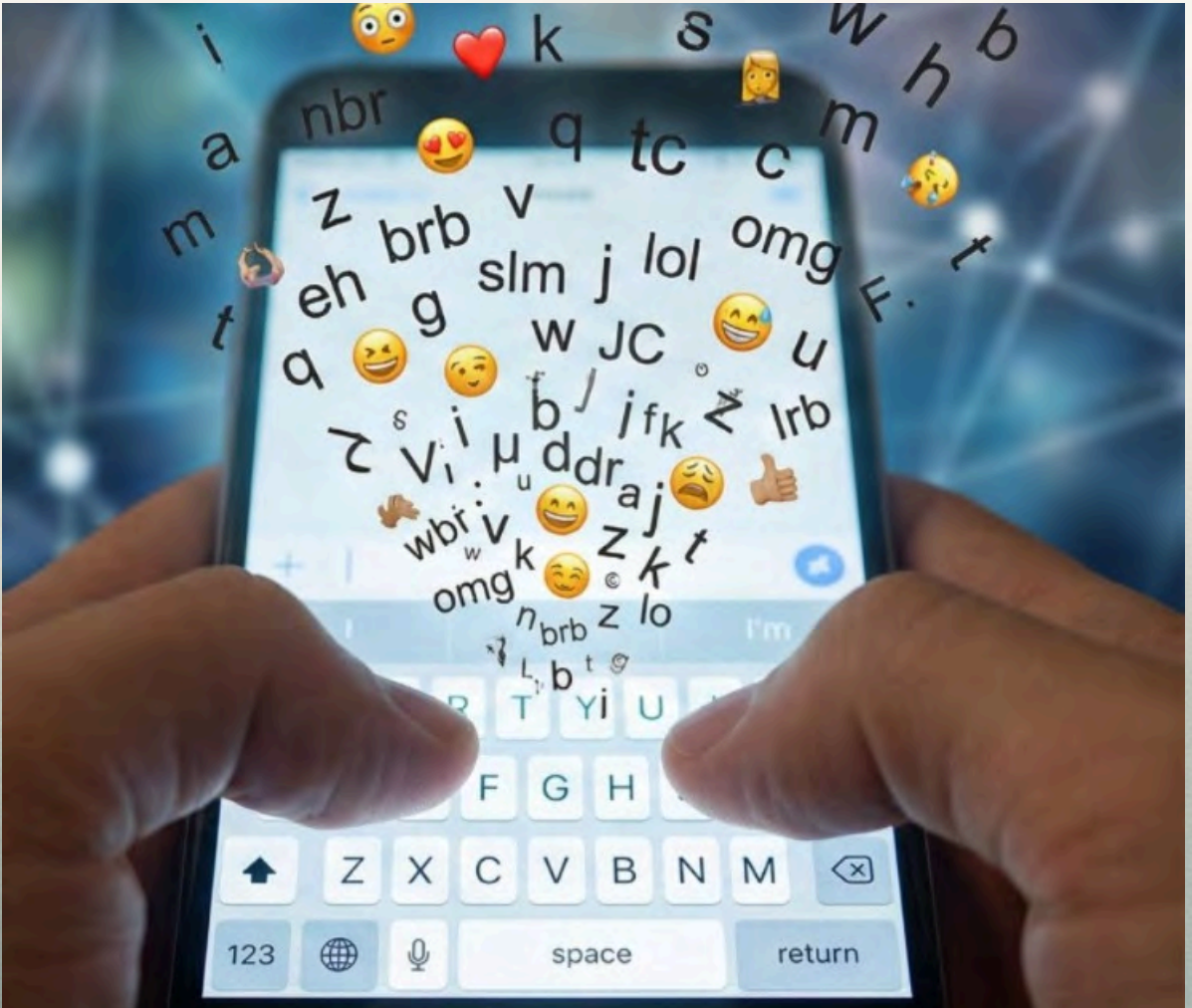
Gönül ÖZTÜRK

selfie LOVE BOMBING GHOSTING
nbr slm ndi STALK
grşk-mrb bb
ph
hashtag meme serz OK
mrb bkrz cnm STALK
SNDN GASLIGHTING
orsrz mrb ii bndn ii de
eyi hashtag spam FOMO

HIZ MI, YOZLAşMA MI?

Türkçe, binlerce yıllık birikimiyle dünyanın en zengin dillerinden biridir. Ancak dijital çağın getirdiğı hız tutkusu, dilimizi tehdit ediyor. SMS ile başlayan, sosyal medya (WhatsApp, Instagram, X) ile zirveye ulaşan kısaltma salgını, iletişimi hızlandırıyor fakat bu durum dilimizi erozyona uğratiyor.

mrbr
ok
nbr
ii
snda
cnm
hyr
eyw
tsk
ins
cn

NELER YAPIYORUZ?

Gençler arasında "zaman kazanmak" veya "havalı görünmek" adına yapılan hatalar, dilin yapısını bozuyor.

Slm

Selam

Nbr

Ne haber

Kib

Kendine iyi bak

İnş

İnşallah

Knk (qnq)

Kanka

İi

İyi

Müq

Mükemmel

Efso

Efsane

Aşko

Aşkım

Yeto

Yeter

NELER YAPIYORUZ?

Yabancı dillerden dilimize geçen ifadeler, çoğu zaman sadece daha havalı görünmek için kullanılıyor.

Ghosting	Görmezden gelme
Love	Sevgi
Stalk	Gizli takip
Invitation	Davet
Mail	Posta
Feedback	Geri bildirim
Safe	Güvenli
Idk	Bilmiyorum
OK	Tamam
Check	Kontrol

NELERE SEBEP OLUYOR?

"**Sadece birkaç harf eksik yazmaktan ne olacak?**" deyip geçmeyin! Bu alışkanlık bakın neleri götürüyor:

● **Dil Erozyonu:** "Merhaba" bile demeyi unutan parmaklar, zamanla yazılı anlatım becerisini kaybeder. Geri dönüşü zor olan bir hasara yol açar.

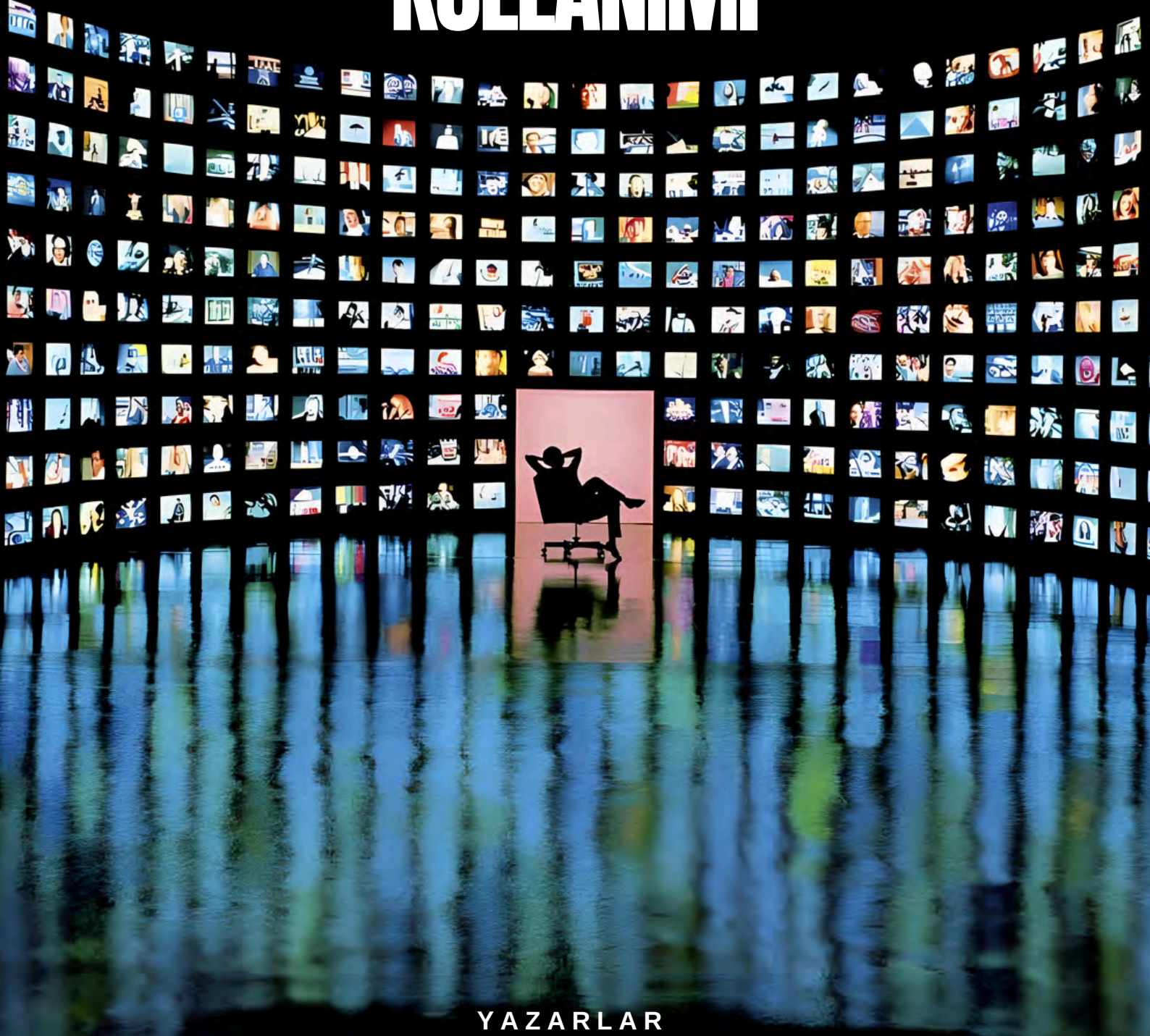
● **Anlaşılabilirlik Sorunu:** "Nbr cnm" gibi ifadeler, kuşaklar arası (özellikle yaşlılarla) iletişimi koparır. Dil birleştirici değil, ayırıştırıcı olur.

● **Kültürel Yozlaşma:** Türkçenin ses uyumları (ünlü-ünsüz uyumu) yok olur. "Görüşürüz" yerine "grşrz" yazmak, dilin estetiğini ve ruhunu öldürür.

● **Eğitimde Başarısızlık:** Mesaj dilinde kısaltma yapmaya alışan öğrenciler, sınav kağıtlarında ve resmi yazılarda yazım hataları yapmaya başlar.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINDA TÜRKÇE KULLANIMI

YAZARLAR

Kadriye Gülnihal Yıldırım ☆ İrmak Ayça Mutlu ☆ Ebrar Ağcabal
Elvin Dilruba Çınar ☆ Fatma Sude Yardım ☆ Ryan Hanano
Shahnoza Eshonkulova

TELEVİZYON

SOSYAL MEDYA

ŞARKILAR

İCİNDE KİLER

KONUMUZ: TELEVİZYON

Türkiye’de özel yayın yapan radyo ve televizyonlar 1995’ten sonra artarken 2000’lerde ise televizyon ve internetin çoğu evde kullanıldığı görülmekle beraber okullarda da kullanılmaya başlandığı görülmüştür (Kırbaş, 2019, s.2). Televizyon, içerisinde çeşitli içerikler barındıran, geniş kitleleri etkileme gücüne sahip, kolay ulaşılabilir bir kitle iletişim aracıdır. İzleyicilerine görsel ve yazılı unsurlar sunan televizyon,

iletişimde alıcıyı pasif yani etkilenen konumuna soktuğu ve fazla maruz kalındığında alıcıyı etkileme gücüne sahip olduğu için iletişim sürecinde gerçekleşen olumlu ve olumsuz süreçler dil ve kültür açısından oldukça önem teşkil etmektedir. Dil ve kültür, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olduğu için, kitle iletişiminde de önemli bir yer kaplamaktadır.

Ancak televizyon içerisinde bulunan dizilerde, haberlerde, çizgi filmlerde ve ses, yemek, yetenek gibi yarışma programlarında Türkçenin yanlış kullanılması başta çocuklar olmak üzere toplumun dil kullanım özelliklerini olumsuz etkilemektedir. Pasif konumda olan izleyiciler, ekranda karşılaştıkları yazım yanlışlarını ve telaffuz hatalarını zamanla günlük dillerine yerleştirmektedir. Televizyonun geniş kitleler tarafından takip edilmesi, bireylerin aynı anda benzer dilsel değişikliklere yönelmesine neden olmaktadır. Örneğin, fazla izlenen bir dizi ya da programda “kiprik” kelimesinin “kiprik” olarak sıkça kullanılması, toplumda bir anda “kiprik” kullanımını yaygınlaştıracaktır. Şapkalı â ve î kullanımının kitle iletişim araçlarında kullanılmasının bırakılması ile doğrudan toplumda da kullanılmasının bırakılması buna örnektir.

YANLIŞ YAZILMIŞ KELİMELERİN İSYANINI DUYANINIZ VAR MI?

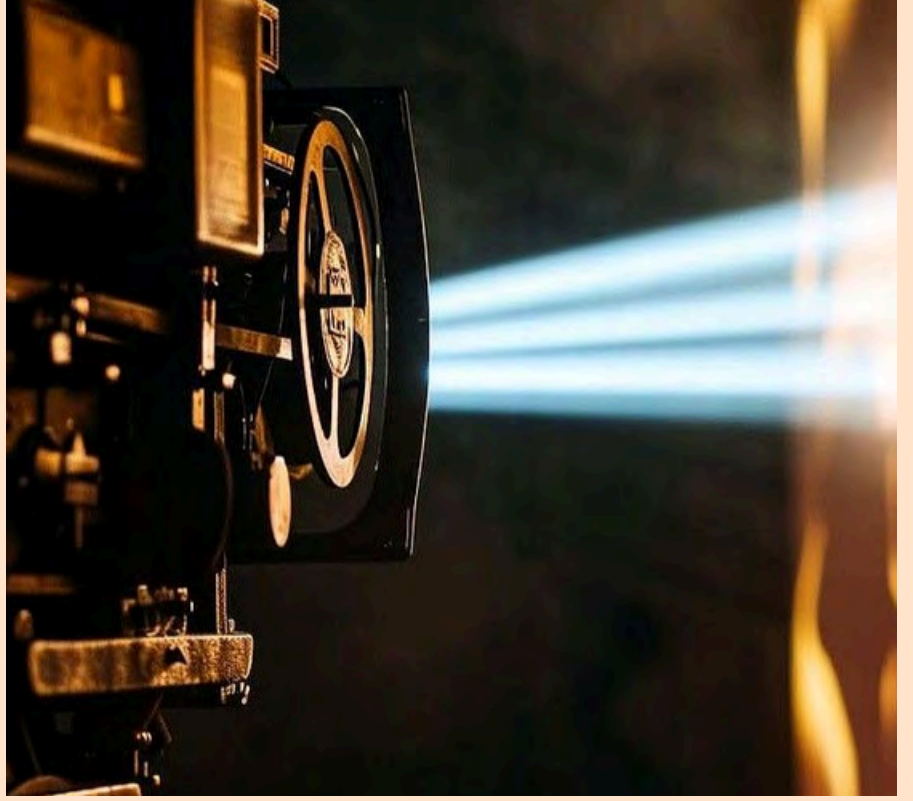
Aynı şekilde televizyon programlarında Türkçesi var olan kelimeler yerine aynı kelimelerin yabancı karşılıklarının kullanılması, toplumda bu sözcüklerin sıklıkla kullanılmasına sebep olmaktadır. Spor ve sağlık ile ilgili programlarda “etkinlik” kelimesinin yerine “aktivite” kelimesinin kullanılması, dizilerin son bölümleri için “son” yerine “final-sezon finali” sözcüğünün kullanılması, haberlerde veya canlı oturumlarda “çevrim içi/ dışı” yerine “online/ offline” sözcüklerinin kullanılması, program isimlerinde “gösteri” yerine “show” sözcüğünün kullanılması bu duruma örnektir. Aynı şekilde atasözleri ve deyimler gibi anlatımı kuvvetlendiren geleneksel yapılar, yanlış bağlamlarda kullanılmakta ya da “aynen”, “tabii”, “okey” gibi asla karşılık olarak kullanılmayacak yanlış dilsel yapılara yerini bırakmaktadır.

Örneğin televizyonda en yüksek izlenme oranlarına sahip yarışmalardan olan “Survivor” programının isminden içeriğine kadar bolca yabancı sözcüğe yer verilmektedir.

TÜRK TOPLUM YAŞANTISINA ETKİ EDEN KELİMELE VE TELEVİZYONA YANSIMALARI

Yalnızca söz varlığı ve dilsel yanlışlıklar değil, dil ile aktarılan kültür mefhumu da televizyonda izleyicilere yanlış aktarılmaktadır. Televizyon dizileri, genellikle Türk kültürüne yönelik öğeleri yansıtmamakta ve neredeyse tüm diziler olumsuz örnek alınabilecek öğeler içermektedir. Dizilerin neredeyse tamamında yanlış Türkçe kullanımı ile birlikte sokak ağzı, argo sözcükler ve küfürler sıkça yer almakta ve güzel bir kullanımmış gibi gösterilmekte, bununla beraber bilinçsiz alkol tüketimi, trafik kurallarına uymama, özellikle kadına yönelik şiddet, istismar, adam öldürme, kesici ve delici aletler üzerinden saldırgan yaklaşımlar, silah kullanımı, tehdit, kendi kültürünü aşağılama, aile birliğine zarar verici eylemlere özendirme gibi unsurlar yer almaktadır. Televizyonun olumsuz özelliklerinin yanı sıra dil gelişimi açısından olumlu yönleri de bulunmaktadır. Hem televizyon hem de diğer kitle iletişim araçlarını eğitim öğretim aracı olarak kullanmak mümkündür ancak öğretmenlerin televizyon programları konusunda seçici olmaları gerekmektedir

ve öğrencileri bu hususta yönlendirmelidirler (Sucu, 2019, s.75). Bu durum da öğretmenlerin kitle iletişim araçları hususunda gelişmiş olmaları gerektiğine işaret etmektedir.

Televizyonun bireylerin dilsel ve kültürel gelişiminde doğrudan etkili bir araç olduğu göz ardı edilmemelidir. Özellikle çocuklar ve gençler, pasif alıcı konumunda maruz kaldıkları yanlış dil kullanımları ve kültürel sapmalar nedeniyle, eğitim ortamlarında kazandırılmaya çalışılan dil bilinci ve değerler eğitimiyle çelişen bir gelişim süreci geçirmektedir. Bu nedenle, televizyon içeriklerinin hem dil hem de kültür açısından denetlenmesi, ailelerin çocuklarını bu içeriklerden koruma bilinciyle hareket etmesi ve eğitim kurumlarının medya okuryazarlığına yönelik çalışmalar yürütmesi büyük önem taşımaktadır. Aksi hâlde, televizyon yoluyla yaygınlaşan olumsuz dil kullanımlarının ve kültürel yozlaşma, toplumsal kimliğimizin zedelenmesi ve dilimizin özgünlüğünü yitirmesi gibi olumsuz sonuçlar doğurması muhtemeldir.

Evet, Mahide Hanım'ın americano'ları.

-O zaman...
-İki tane cortado.

BİZİM GÖRDÜKLERİMİZ

Güzel Günler Dizisi
3 ve 4. Bölümler

Borç kapandı mı? Kapandı.
Finito mu? Finito.

Shot atıyorsun, kendine geliyorsun.

Spesiyal. Gösteriyim mi?

Kismetse Olur Programı
190. Bölüm

-Tabii tabii.
-Hemen bir event.

"That's it. This her fault."

Kim kime attack yapıyor?

PEKİ YA KİNAYELER?

Güldür Güldür Programı
400. Bölüm
Plaza Dili 2 Skeci

Ç.G.H.B Programı
394. Bölüm
İnfluencer AnneSkeci

Sosyal Medyada

Yabancı Kelime istilası

Günümüzde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte sosyal medya, bireylerin iletişim kurma biçimlerinde köklü değişimlere yol açmış; gündelik dil kullanımından düşünce aktarımına kadar pek çok süreci doğrudan etkilemiştir. Özellikle genç kuşaklar üzerinde belirginleşen bu etki, dil edinim süreçlerini, yazılı ve sözlü anlatım becerilerini şekillendirmekte ve Türkçenin kullanımında yeni yönelimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

TDK'ye göre: Sosyal Medya Nedir?

“Genel ağda oluşturulan sosyal ağlar üzerinden kullanıcılar arasında görsel ve işitsel malzeme paylaşımını, bilgi aktarımını, haberleşmeyi sağlayan iletişim ortamı.” (TDK Güncel Sözlük)

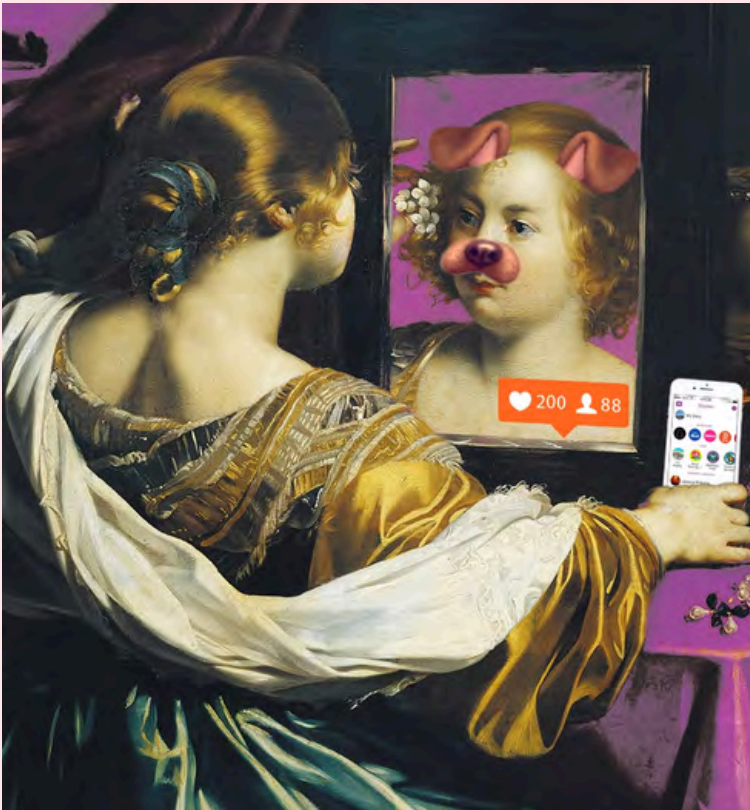
- Instagram
- Tiktok
- Facebook
- Youtube vb.

İnternetin hızlı, kolay ve kısa sürede çok kişiye ulaşabilen yapısı, ortak dil üzerinde meydana gelen erozyonu da aynı hızda artırmaktadır. Bu durum, Türkçedeki bozulmanın yalnızca internet ya da sosyal medya ortamlarıyla sınırlı kalmadığını; toplumun tüm kurumlarına zincirleme biçimde yayıldığını göstermektedir (Karahisar, 2013: 81). Dolayısıyla dilin yalnızca bireysel bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal kimliğin temel unsurlarından biri olduğu gerçeği, dil bilincinin erken yaşlardan itibaren kazandırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sosyal medyanın hızlı ve bağımlılık oluşturan yapısı, bireylerin bu kolaylığa alışmasına ve günlük yaşamlarında sabırsızlık göstermelerine neden olmakta; bu durum Türkçenin kullanımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda kısaltmalı yapıların yazı ve konuşma dilinde yaygınlaşması, Türkçe ve İngilizce kelimelerin birlikte kullanılması, bağlaçların yanlış yazımı, yabancı kökenli kelimelerin artışı ve Türkçeleştirildikleri hâlde yabancı biçimleriyle kullanılan sözcükler dikkat çekmektedir.

Kelimelerin Türkçesi varken İngilizcesinin tercih edilmesi (follow- unfollow etmek, ghostlamak, chatleşmek) ya da bu kelimelerin “-le, -la, -mak, -mek” ekleriyle kullanılması (chatleşmek, reply, retweet etmek gibi) doğru bilinen yanlışların yaygınlaşmasına yol açmaktadır (Karahisar, 2013: 79-80). Sosyal medya ortamlarında karşılaşılan bu hatalı kullanımların zamanla doğru kabul edilmesi, eğitim-öğretim sürecinde kazanılan doğru dil kullanımını da zayıflatmaktadır. Bunun yanı sıra büyük-küçük harf ve noktalama işaretlerinin ihmal edilmesi, anlamı zorlaştıran düzensiz cümle yapılarının yaygınlaşması ve “slm”, “nbr”, “btw” gibi kısaltmaların tercih edilmesi, yazılı dilde özensizliğe neden olmaktadır (Marangoz & Marangoz, 2021). Dilin simgeler, emoji ve görsellerle tamamlandığı bu yeni iletişim biçimi, yazılı dilin kurallarında belirgin gevşemelere yol açmaktadır (Bülbül Oğuz, 2012).

Sosyal medya kullanıcılarının aynı zamanda içerik üreticisi konumunda olmaları, kullandıkları dili biçim ve içerik açısından doğrudan etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, sosyal medya içeriklerinde mecazlar, deyimler, söz sanatları ve ikilemeler gibi estetik unsurların sınırlı düzeyde kullanıldığını; söz varlığı açısından ise soyut ve somut adlar, sıfatlar, zarflar ve zamirlerin zayıf biçimde temsil edildiğini ortaya koymaktadır (İpek, 2022).

Bu durum, sosyal medya dilinin çoğunlukla pragmatik bir düzlemde işlediğini ve estetik değerlerden uzaklaştığını göstermektedir. Sürekli olarak bu tür içeriklerin tüketilmesi, bireylerin kelime haznesinin daralmasına ve ifade becerilerinin zayıflamasına neden olabilmektedir. Ayrıca öğrencilerin okul dışında sosyal medyada geçirdikleri sürenin artması, akademik başarılarını da olumsuz yönde etkilemektedir (Sarıçam, 2015: 103).

Sonuç olarak sosyal medyanın bireylerin dil kullanımında yol açtığı değişimler, yalnızca dilsel değil; düşünsel ve toplumsal düzeyde de olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Türkçenin korunması ve doğru kullanımının sağlanabilmesi için dil bilincinin aile, okul ve devlet iş birliğiyle erken yaşlardan itibaren kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Sosyal medyada geçirilen sürenin denetlenmesi, kitle iletişim araçlarının Türkçeyi doğru biçimde kullanmasının sağlanması ve gerekli durumlarda ilgili kurumlar tarafından denetim mekanizmalarının işletilmesi gerekmektedir (Marangoz ve Marangoz, 2024: 1772). Aksi hâlde sosyal medya, Türkçeyi geri plana iten ve yeni, kuralsız bir dil anlayışını normalleştiren kontrolsüz bir güç olmaya devam edecektir. Bu nedenle Türkçeyi doğru, etkili ve bilinçli biçimde kullanabilen bireyler yetiştirmek, yalnızca eğitimcilerin değil, tüm toplumun ortak sorumluluğudur.

SOSYAL MEDYANIN YABANCI YÜZÜYLE TANIŞTINIZ MI?

PEKİ, TÜRKÇENİN YÜZÜ NEREDE?

ceydakasabali Artık bu son damla bardağı taşırdı
hshhdhhs #BiDamlaSuChallenge 🤔💙 şu hayatta
bardağı taşıran tek challengecınız bu olsun
canolarım. Meydan okuduğun arkadaşlarını postun
altına etiketlemeyi unutma! Katılanlara iyi eğlenceler
🤔💙 @damla #isbirligi

verticalistanbul Şef İbrahim Tunç ile Chef's Table | 16
Aralık, 16:00-18:00 | Beyaz şarap eşliğinde "Pesto
Soslu Makarna" yapımı || Taze fesleğenler tarım
alanımızdan... 🌿 #FarmtoTable

cerenkorkutbeauty Yılbaşı Konsepti 🎄👁️👁️
Yılbaşına Özel Nail Art 🤖
Protez tırnak + Medikal Manikür + Kalıcı Oje + 5 Nail
Art 250 TL 🤖
Randevu oluşturmayı unutmayın 🤖

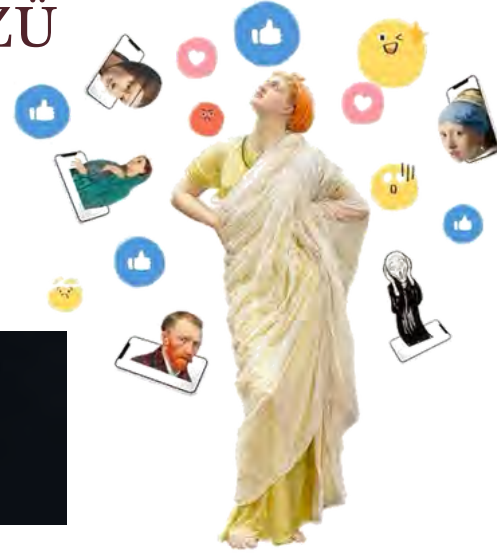
ibrahimselim Hanımlar beyler, kâğıt kalem hazırsa
quiz yapıcaz, bi bakın bakalım neler olmuş,
yarışmadan daha eğlenceli bir başka şey olan
quiznight her pazartesi #psmyoutubekanalında gibi,
muhakkak görüşelim #iigünner 🤖🌸

caneryldrmm Sona doğru volümün düşüşü 🤖
Özlemişim Daddy deyişini biliyorsunuz artık "Caneğrr ,
Baba abi, Caner Abi, Caner Usta" diye sesleniyor

SOSYAL MEDYANIN YABANCI YÜZÜYLE TANIŞTINIZ MI?

PEKİ, TÜRKÇENİN YÜZÜ NEREDE?

meeryemcan Şehrin vibe'yla benim vibe'im uyum
sağlayınca me... 🐱 #reklam

Tuba Ulu · 11-11

Love bombing'e maruz kalanlar burada
mı? 🙌 ;)

"Kadın Komedyen gösterimin tamamı
profildeki linkte :)

Aslı Güler Kılıçaslan · 10-25

Hey advent calendar ister misin? Sana
@Lancôme #adventcalendar aldım 📺
#lancomemakeup #lancomeskincare ve
#lancomefrances ürünleriyle dopdolu
bir paket heyecan verici ✨ O zaman
#trendnow diyelim mi? 🌸 reklamm 🌊

nazbuketdemir 10/10 overthink mekanı 😊 #asmr
#asmrvlog #silentvlogs #livingalone #alonelife
#yalnızyaşamak #reklam

caneryldm Sona doğru volümün düşüşü 📉
Özlemişim Daddy deyişini biliyorsunuz artık "Caneğrr ,
Baba abı, Caner Abi, Caner Usta" diye sesleniyor

RUHUMUZUN SESİ ÇÜRÜYOR MU?

ŞARKILARIN DİLİ OLSA DA KONUŞSA!

Kültür bir topluluğu millet yapan en değerli unsurdur ve pek çok bileşenden oluşmaktadır. Bunlardan bir tanesi olan müzik, toplumlar üzerinde yansıtıcı bir etkiye sahiptir. İnsanların kendilerini ifade etmelerinde aracı konumda olan müzik, toplumun ortak duygularını ifade ederek toplumlar hakkında bilgi veren kültürel bir parçadır (Bayrak Cömert ve Doğan, 2019: 236). Kültür, bir milletin en değerli hazinesi olduğu için kültür kapsamına giren müzik mefhumu da dikkatli incelenmesi gereken önemli bir husustur.

Tarkan, Sezen Aksu, Barış Manço, Sertab Erener, Cem Karaca gibi isimler Türkçeyi hem doğru kullanmaya hem de zenginliğini tamlamalar, dilek sözcükleri, renk adları, deyim ve atasözleri kullanarak yansıtmaya ve bunlardan faydalanmaya çalışmışlardır. Özellikle Barış Manço sadece sözcük veya deyim kısmıyla da sınırlı kalmamış, “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa”, “Ahmet Bey’in Ceketini” gibi şarkılarıyla kültürümüzle dilimizi ustalıkla birleştirmiştir. Yansıma sözcükler, ikilemeler, unutulmaya yüz tutmuş deyimler, renk isimleri, sıfatlarla şarkılar zenginleştirilmektedir.

TÜRKÇE BİLİYORUZ ANÇAK KULLANABİLİYOR MUYUZ?

Günümüzde ise bu özelliklere sahip şarkılara daha az rastlanmaktadır. Özellikle Amerika çıkışlı olup tüm dünyada ve ülkemizde popülerlik kazanan “rap müzik” akımı, Türkçenin dikkatsizce kullanılmasına ve değersizleştirilmesine yol açmaktadır. Söylenen sözcükler müziğin hızından değil söyleyenin ağzında yuvarlamasından dolayı anlaşılmamaktadır. Argo sözcükler sıklıkla tercih edilmekte ve Türkçenin ifade güzelliği göz ardı edilmektedir. Oysaki hangi müzik türü tercih edilirse edilsin, Türkçeyi güzel kullanmak bir tercih meselesi olmamalıdır.

Türk toplumunda popüler olan ve öğrencilerin de sıklıkla dinlediği şarkıların yanlış Türkçe kullanımının yanı sıra hakaret, küfür ve argo içerikli sözcüklere yer verdiğini, aynı zamanda saldırganlık, hırsızlık, şiddet, yasaklı madde kullanma, hatalı cinsellik, bencillik ve sorumsuzluk gibi davranışlara da teşvik ettiği ortaya konmuştur (Eryılmaz, 2019: 99-100). Şarkılar, genel itibari ile ezberlenmeye açık, kafiyeli ve keyif verici yapıda oldukları için şarkıların içeriğindeki dilsel öğelerin ve kültür unsurlarının düzenlenmesi, toplum üzerinde de etki gösterecektir.

Şarkılara Yakın Mercek

GENÇLERİN KULAĞINDA NELER VAR BAKALIM?

242
Ati242

Gezgin gibi traplerim her ili
Jay-Z gibi bezgin kuzi ters biri

242
Ati242

(Astral)

Zwei Vier Zwei para kill yalan
yok

Snap
Şarkı · manifest

Sana alkış yok, anca finger
snap
No, thanks
Güzel outfit, yakıştıyo'duk,
tam match'dik

SEN DÖNENE KADAR
Şarkı · Murda, Hadise

Dale mamacita
Alayım sana pırlantalar ve
Bottega
Âşığım sana, amor de mi vida
Hikâyemiz belli, girl, yazılmış
çok kitap

Konum Gizli (feat. Murda)
Şarkı · MERO, Murda

Konum gizli, shawty, yalnız gel
kimseye görünmeden
(görünmeden)
Sonumu düşünemem, göze
almışım ölümü ben (ölümü ben)
Goyard'da 100 binim nakit, gel,
uçuşlar private (private)

Kabul Olan Tek Duamsın
Şarkı · Shawty

Shawty, gözlerin alev gibi
İçimi yakar, kül olurum sana
Sensiz hiçbi' şeyin bi' anlamı
yok gibi
Yüzüm hiç gülmez olmazsan
yanımda

Spotify

Barış Manço'dan, Cem Karaca'ya ve oradan da Türk Müzik sahnesine: Türkçenin şarkılardaki yolculuğu!

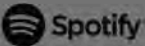
 Sarı Çizmeli Mehmet Ağa
Şarkı · Barış Manço

**Yaz tahtaya bir daha
Tut defteri, kitabı
Sarı çizmeli Mehmet
Ağa
Bir gün öder hesabı**

 Spotify

 Anlatmam Derdim Dertsiz İnsana
Şarkı · Cengiz Özkan

**Derdim bana derman imiş
bilmedim
Hiçbir zaman gül dikensiz
olamaz aman aman
Olamaz aman aman**

 Spotify

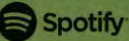
 Dilli Düdük
Şarkı · Tarkan

**Pireyi deve yaptı dilli düdük
Ateşe bile bile körükle gidiyor
Kendi kuyusunu kazıyor enayi
Cırcır ötüyor
Bana göre hava hoş, kendi bilir**

 Spotify

 Dadaloğlu
Şarkı · Cem Karaca

**Belimizde kılıcımız kirmani
Taşı deler mızrağımın temrani
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın kardaş, dağlar
bizimdir**

 Spotify

Kaynakça

Bayrak Cömert, Ö. & Doğan, T. (2019). Türkçe öğretmenlerinin Türkçe pop şarkılarını etkinliklerde kullanmalarına yönelik görüşleri. *ZfWT Zeitschrift für die Welt der Türken*, 11(2), 235-256.

Bülbul Oğuz, B. (2012). Sosyal medya dilinin görüntüsel gösterge boyutu ve bunun dile etkisi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 1157-1166.

Eryılmaz, R. (2019). Türkçe eğitiminin genel hedefleri çerçevesinde popüler Türkçe şarkıların içerik analizi. *Journal of World of Turks / Zeitschrift für die Welt der Türken*, 11(3).

Karahisar, T. (2013). Dijital nesil, dijital iletişim ve dijitalleşen (!) Türkçe. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 4(12), 71-83.

Kırbaş, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin medya okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi (Türkiye örnekleme). *Ekev Akademi Dergisi*, (77), 1-14.

Marangoz, M., Marangoz, G. (2024). Sosyal medya kullanımının Türkçe üzerindeki etkileri. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 7(81), 1770-1773.

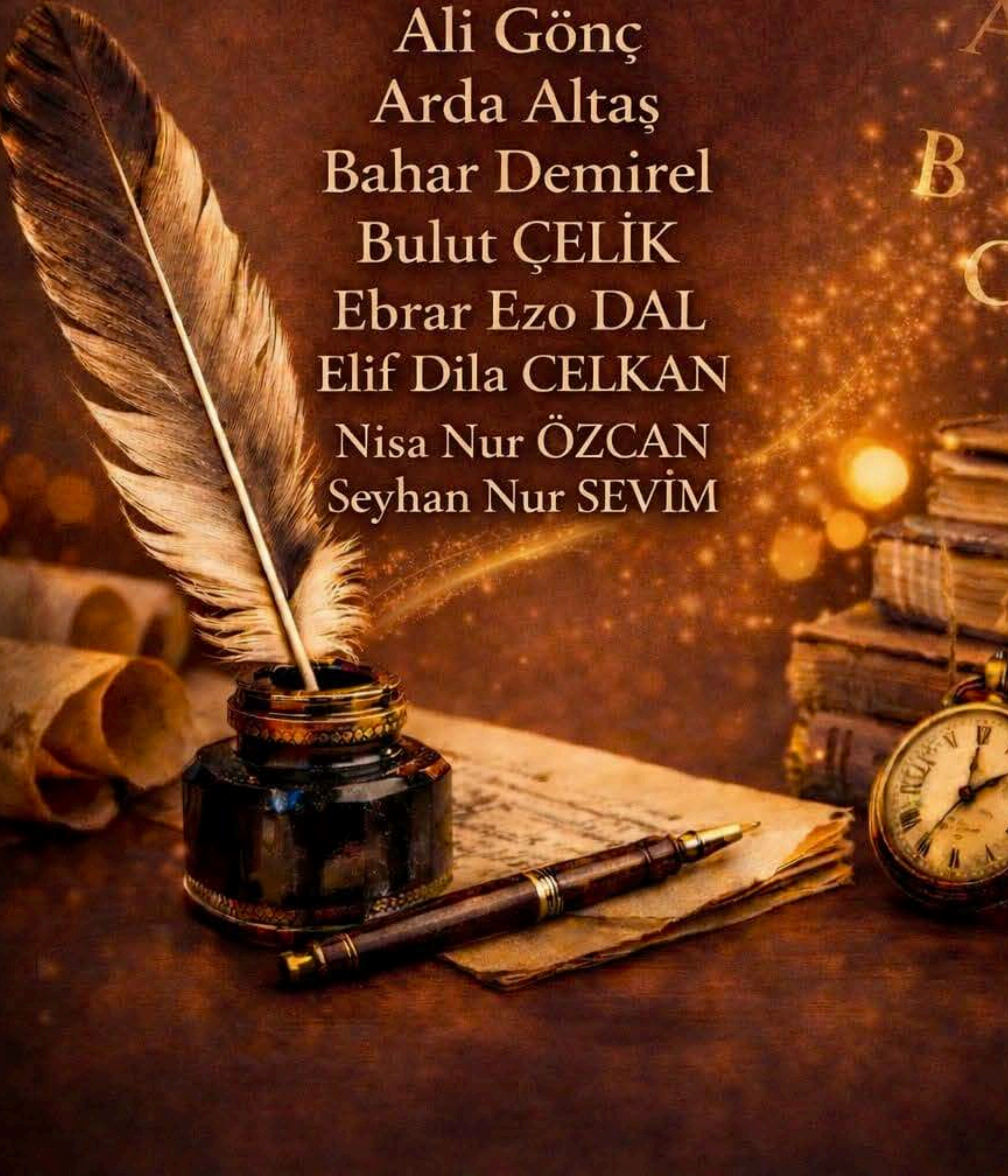
Sarıçam, F. (2015). Öğrencilerin okul dışı sosyal medya kullanım amaçlarının öğrencilerin ders başarılarına etkisi. [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Sucu, M. (2019). Kitle iletişim araçlarından televizyonun Türkçe eğitimi açısından değerlendirilmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

TDK Güncel Türkçe Sözlük, 2023, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yazı Dilinde Türkçenin Doğru Kullanımı

Ali Gönç
Arda Altaş
Bahar Demirel
Bulut ÇELİK
Ebrar Ezo DAL
Elif Dila CELKAN
Nisa Nur ÖZCAN
Seyhan Nur SEVİM

1. Katılımcı Profili

Ankete toplam 41 lise öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımı şu şekildedir: 9. sınıflar 12 öğrenci ile katılımcıların % 29'unu; 10. Sınıflar 5 öğrenci ile % 13'ü; 11. sınıflar 7 öğrenci ile % 17'yi; 12. Sınıflar 17 öğrenci ile katılımcıların % 41'ini oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların % 52'si kız (21 öğrenci) ve % 48'i erkek (19 öğrenci) olup cinsiyet dağılımı dengelidir.

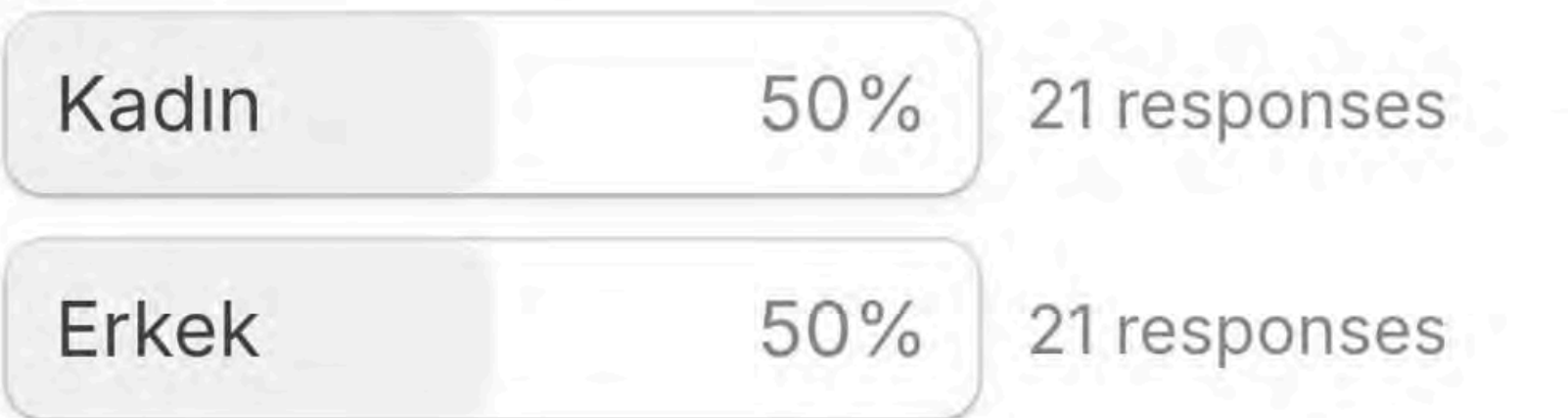
Sınıfınız

43 responses

Cinsiyetiniz ...

42 responses

2. Genel Yazım Bilgisi Durumu

Anket sonuçları, öğrencilerin bazı kelimelerin yazımını büyük ölçüde doğru bildiğini, bazı kelimelerde ise ciddi karışıklık yaşadığını ortaya koymuştur. Aşağıda öğrenciler tarafından en doğru bilinen kelimeler ve en çok karıştırılan kelimeler, örnekler ve oranlarla birlikte sunulmuştur:

En Doğru Bilinen Kelimeler

- Yanlış: Bu kelimenin doğru yazımını öğrencilerin %89'u bilmiştir (yalnızca %11'i kelimeyi hatalı biçimde “yalnış” yazmıştır).
- Meyve: Öğrencilerin %88'i “meyve” kelimesini doğru yazmıştır (“meyva” şeklinde yazan %12'lik bir kesim vardır).
- İddia: Öğrencilerin %88'i bu kelimenin doğru yazımı olan “iddia”yı seçmiştir. Yalnız %12'lik küçük bir grup marka isminin etkisiyle kelimeyi “iddaa” şeklinde çift “a” ile yazmıştır.
- Herkes: “Herkes” kelimesi %85 gibi yüksek bir oranla doğru bilinmiştir (katılımcıların %15'i yanlış biçimde “herkez” yazmayı doğru zannetmiştir).

En Sık Karıştırılan Kelimeler

En çok karıştırılan (yanlış yazılan) kelimeler ve karışma oranları şöyledir:

• **Dinozor:** Bu kelime de öğrencilerin yalnızca %54'ü doğru “dinozor” yazımını seçebilmiş, %46 gibi yüksek bir oran ise yanlış biçim olan “dinazor” yazımını doğru olarak belirtmiştir.

• **Makine:** Katılımcıların %56'sı “makine” kelimesini doğru yazarken %44'ü kelimeyi yanlışlıkla “makina” olarak yazmıştır. “Makine” kelimesinin eski kullanımda “makina” şeklinde yerleşmiş olması, öğrencilerin neredeyse yarısını etkilemiştir.

• **Birader:** Kelime öğrencilerin %60'ı tarafından doğru bilinmiş, %40'ı ise kelimeyi “bilader” (yanlış bir telaffuz yazımı) şeklinde işaretlemiştir. Bu, konuşma dilindeki telaffuzun yazıma yansdığı bir hata örneğidir.

• **Ajitasyon:** Öğrencilerin %60'ı doğru “ajitasyon” yazımını seçebilmiştir. %40'lık bir kesim ise bu kelimeyi yanlış olarak “acitasyon” biçiminde yazmıştır. “Ajitasyon” kelimesindeki “j” harfinin sesini “c” ile karıştırmak oldukça yaygın bir hatadır.

• **Maydanoz:** Katılımcıların %61'i doğru “maydanoz” yazarken, %39'u kelimeyi “maydonoz” olarak yanlış yazmıştır.

• **Gardırop:** Fransızcadan dilimize geçen “gardırop” kelimesi de hayli karıştırılmıştır; öğrencilerin %62'si doğru “gardırop” yazımını bilirken, %38'i bu kelimeyi “gardolap” şeklinde yazmıştır. Gündelik dilde dolap sözcüğüyle karıştırarak “gardolap” denmesi, yazı diline de yansımaktadır.

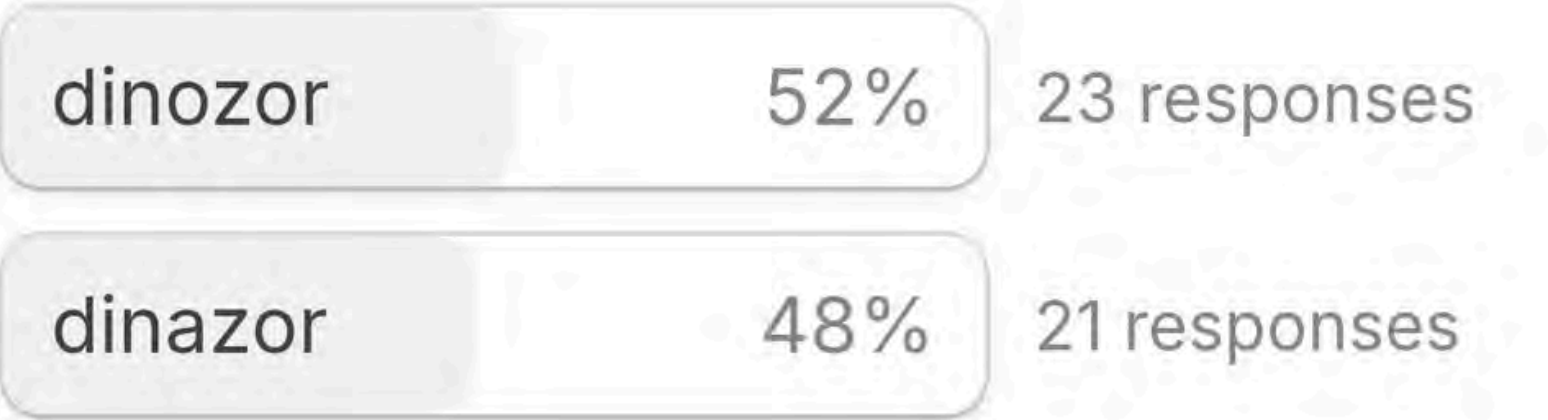
Yukarıda listelenenler, en sık yapılan yazım hatalarının örnekleridir. Özellikle “dinozor, makine, birader, ajitasyon, maydanoz, gardırop, pardösü, perakende” gibi kelimelerde doğru ve yanlış bilenler arasındaki fark belirgin olup, bu kelimelerin yazım kuralları öğrenciler tarafından yeterince içselleştirilemediği anlaşılmaktadır.

3. Sık Yapılan Yazım Hataları (Yanlış Yazım Oranları)

Yanlış Yazım	Doğru Yazım	Yanlış Seçen Öğrenciler
dinazor	<i>dinozor</i>	%46 (yaklaşık her 2 öğrenciden 1'i)
makina	<i>makine</i>	%44 (her 10 öğrenciden 4'ü)
bilader	<i>birader</i>	%40
acitasyon	<i>ajitasyon</i>	%40
maydonoz	<i>maydanoz</i>	%39
gardolap	<i>gardırop</i>	%38
parakende	<i>perakende</i>	%37
pardesü	<i>pardösü</i>	%37
eşortman	<i>eşofman</i>	%32
egsoz	<i>egzoz</i>	%30
rotuş	<i>rötuş</i>	%29
erezyon	<i>erozyon</i>	%27
zerafet	<i>zarafet</i>	%25

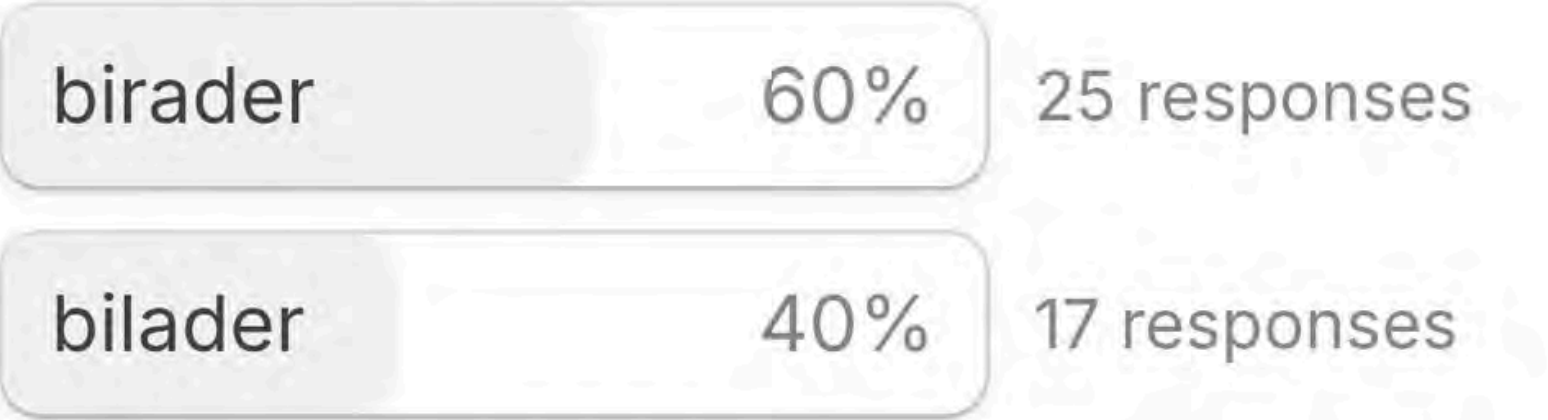
Untitled checkboxes field

43 responses

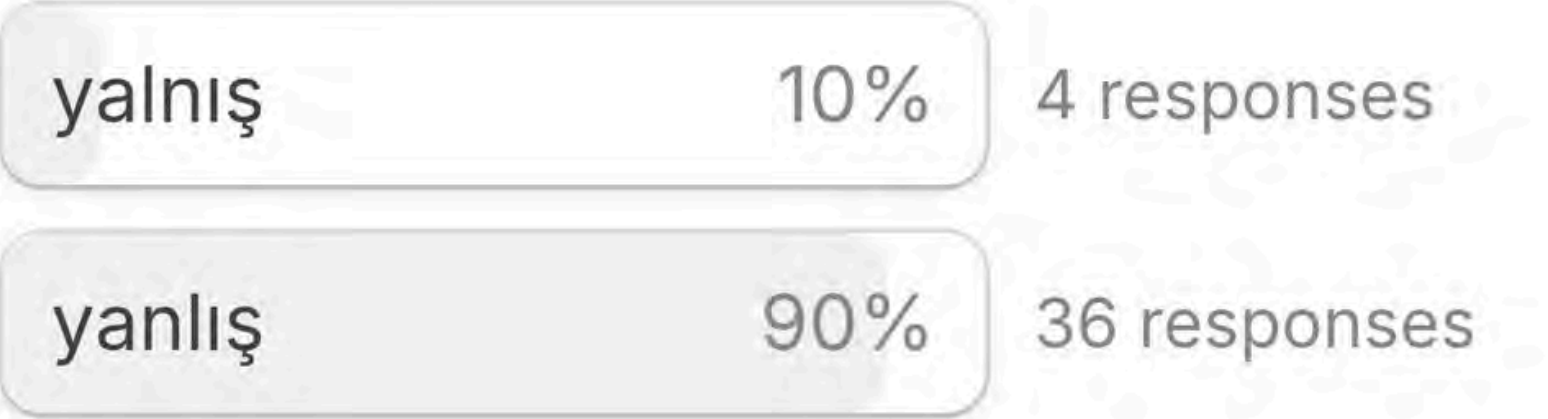
Untitled checkboxes field

42 responses

Untitled checkboxes field

40 responses

4. Yazım Hatalarının Olası Nedenleri

Konuşma Dilinin Etkisi (Telaﬀuz Yanılgıları): Birçok öğrenci kelimeleri duyduğu gibi yazma eğilimindedir. Günlük konuşmada yanlış telaﬀuz edilen kelimeler, yazı dilinde de hatalı yazılabiliyor. Örneğin, “egzoz” kelimesi konuşmada sıkça “egzoz” yerine “egsoz” gibi telaﬀuz edildiğinden, öğrenciler yazarken “egsoz” hatasını yapmıştır. Benzer biçimde “şöför” kelimesi, konuşurken iki hecesi de “ö” ile söylendiği için bazı öğrenciler tarafından “şöför” olarak yazılmıştır. Kısacası, hatalı telaﬀuzlar zamanla yanlış yazımlara dönüşebilmektedir.

Ses Benzerlikleri ve Harf Karışması:

Türkçede bazı harflerin sesleri birbirleriyle karıştırılabiliyor. Özellikle “c” ve “j”, “s” ve “z”, “o” ve “ö”, “i” ve “ı” harfleri hataya açık. Ankette “ajitasyon” kelimesinin “acitasyon” olarak yanlış yazılması, “c” harfinin “j” sesiyle karıştırılmasına güzel bir örnektir. Yine “zarafet” kelimesinde “a” yerine “e” yazılması “zerafet”, “perakende” yerine “parakende” yazılması gibi hatalar, harflerin ses benzerliğinden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler kulağa yakın gelen sesleri yanlış harfle ifade edebiliyor.

Kelimelerin Kökeni ve Yaygın Kullanım:

Yabancı dillerden gelen veya eskiden farklı yazılan bazı kelimeler de kafa karışıklığına yol açıyor. Örneğin, “makine” kelimesi geçmişte günlük dilde “makina” olarak yaygınlaştığı için öğrencilerin neredeyse yarısı bu eski biçimi doğru sandı. “Pardösü” kelimesi de Fransızcadan dilimize girmiştir; eski kuşaklarda “pardesü” söyleyişi yaygın olduğundan öğrenciler arasında bu yanlış biçimde yazanlar çıktı. Aynı şekilde, Türkiye’de bir şans oyunu markası olan “İddaa” (çift a ile) kelimesi, öğrencilerin zihinlerinde yer edip gerçek anlamdaki “iddia” kelimesinin yazımını etkileyebiliyor – bazı öğrenciler iddia kelimesini de markanın etkisiyle “iddaa” sanabiliyor. Bu örnekler, medya ve popüler kültürün etkisiyle yanlış yazım alışkanlıklarının oluşabileceğini gösteriyor.

Okuma Alışkanlığının Azlığı:

Öğrencilerin bir kısmı bazı kelimelerin yazımını belki de hiç yazılı kaynaklarda görmemiş olabilir. Günlük hayatta kitap, dergi veya doğru yazı ile yeterince karşılaşmayan öğrenciler, kelimeleri duydukları şekilde zihinlerinde kodluyor. Bilgi eksikliği de önemli bir etken: İnsanlar anlamını tam bilmedikleri veya nadiren kullandıkları kelimelerde daha fazla yazım hatası yapabilir. Örneğin, “birader” kelimesini yazarken tereddüt eden bir öğrenci, duyduğu gibi “bilader” yazabiliyor; çünkü bu kelime günlük hayatta çok sık yazılmıyor ve nasıl yazıldığını pek görmemiş olabilir.

Özetle, öğrencilerin yazım hatalarının temelinde konuşma dilinin yazıya etkisi, benzer sesli harflerin karıştırılması, okuma ve doğru yazılı metinlerle az karşılaşma ve kısmen de dikkat eksikliği yatmaktadır. Bunun denleri anlamak, hataların üzerine gidip düzeltmek için ilk adımdır. Öğrenciler, kendi hata kaynaklarını fark ettiklerinde doğru yazıma daha çok özen gösterebilirler.

Yazı Dilinde Standart Dil Kullanımının Önemi

Standart dil, bir dil topluluğu içinde eğitim, yazı dili ve resmî iletişimde esas alınan, kuralları belirlenmiş ve ortak kabul görmüş dil biçimidir (TDK, 2023; Trudgill, 2000). Standart dilin yazı dilinde kullanılması, dilin düzenli, anlaşılır ve tutarlı bir yapı kazanmasını sağlar (Crystal, 2003). Bu yönüyle standart dil, yazılı iletişimin temel dayanaklarından biridir (Trudgill, 2000).

Yazı dili, konuşma diline göre daha planlı ve kalıcı bir nitelik taşır (Crystal, 2003). Bu nedenle yazılı metinlerde bölgesel ağız özellikleri, günlük konuşma kalıpları ve bireysel söyleyişler yerine ortak dil kurallarına dayalı bir kullanım tercih edilir (TDK, 2023). Standart dil, yazılı anlatımda anlamın açık ve net biçimde aktarılmasına katkı sağlar (Crystal, 2003).

Standart dil kullanımı, metinlerin farklı toplumsal ve kültürel çevrelerden gelen okuyucular tarafından aynı şekilde anlaşılmasını mümkün kılar (Trudgill, 2000). Böylece yazılı metinlerde ortaya çıkabilecek anlam belirsizlikleri ve yorum farklılıkları en aza indirilir (TDK, 2023). Bu durum, yazılı iletişimde güvenilirliği ve tutarlılığı artırır (Crystal, 2003). Dil, toplumsal bir uzlaşma aracı olduğundan, standart dil ortak bir iletişim zemini oluşturur (Trudgill, 2000).

Yazı dilinde standart dilin kullanılması, bireyler arasında dilsel eşitliği destekler ve herkesin metinlere aynı ölçüde erişebilmesini sağlar (TDK, 2023). Bu yönüyle standart dil, toplumsal bütünlüğü güçlendiren bir işleve sahiptir (Crystal, 2003). Eğitim bağlamında standart dil, dil öğretiminin temel hedefleri arasında yer almaktadır (TDK, 2023). Öğrencilerin yazılı anlatımda kurallı, açık ve anlaşılır metinler üretebilmesi, standart dil bilincinin gelişmesiyle mümkündür (Crystal, 2003). Standart dil, bireylerin akademik ve mesleki yaşamda etkili yazılı iletişim kurabilmeleri için gerekli altyapıyı oluşturur (Trudgill, 2000).

Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni'nde (CEFR), yazılı anlatım becerileri doğruluk, açıklık ve uygunluk ilkeleri çerçevesinde ele alınmakta ve bu ilkeler standart dil kullanımını zorunlu kılmaktadır (Council of Europe, 2020). Bu yaklaşım, standart dilin yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda iletişimsel bir gereklilik olduğunu ortaya koymaktadır (Council of Europe, 2020). Sonuç olarak, yazı dilinde standart dil kullanımı; anlamın doğru aktarılması, iletişimin etkinliği ve dilin işlevselliği açısından büyük önem taşımaktadır (TDK, 2023). Standart dil, yazılı anlatımın ortak, anlaşılır ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını sağlayan temel unsurlardan biridir (Crystal, 2003).

www.hariksite.web.tr

Tesekkürler

AHSEN TUANA ÇAKMAK
ASMİN ÇELİK
DENİZ BAKIR
ATILLA YİĞİT DİLMEN
İKLİMA ÇINAR
GURBET KARTAL
BÜŞRA ERARSLAN

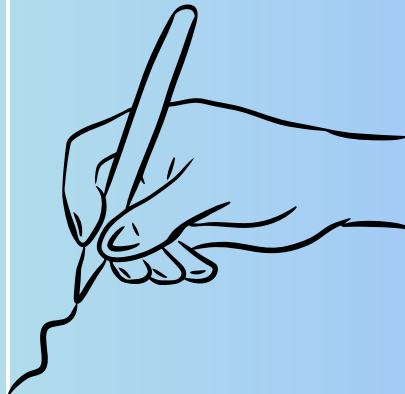
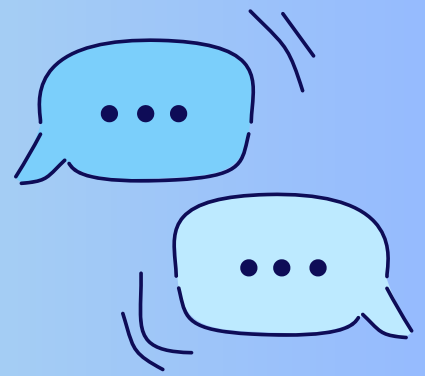
KONUŞMA DİLİNİN YAZI DİLİNE AKTARIMI

TÜRKÇE DİL
FARKINDALIĞI

KONUŞ
DÜŞÜN
TÜRKÇE
YAZ

İÇİNDEKİLER

- 01 KONUŞMA DİLİ
- 02 YAZI DİLİ
- 03 ARASINDAKİ FARKLILIKLAR
- 04 KELİME LİSTESİ
- 05 ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

AMAÇ

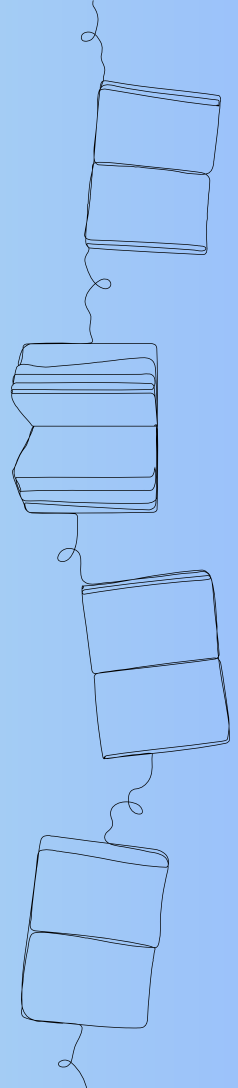

Bireylerin konuşma dili ile yazı dili arasındaki farklılıkları fark etmelerini sağlayarak konuşma dili unsurlarının yazılı anlatıma bilinçsizce aktarılmasının önüne geçmek; Türkçeyi doğru, etkili ve kurallı kullanma becerilerini geliştirmektir.

KONUŞMA DİLİ NEDİR?

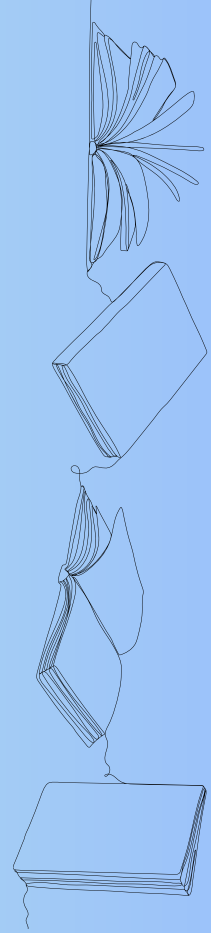
- Günlük hayatta, yüz yüze iletişimde kullanılır.
- Doğal, kendiliğinden ve anlıktır.
- Dil bilgisi ve imla kurallarına her zaman uyulmaz.
 - “Geliyo musun?”
 - Kendiliğinden gelişir; duraksamalar ve tekrarlar görülebilir.
 - “Yani... şey... ben onu demek istedim...”
 - Vurgu, tonlama, jest ve mimikler anlamı destekler.
 - Argo, yerel söyleyişler ve kısaltmalar yaygındır.
 - “Bi’ bakiver.”
 - Kısa, eksiltili ve devrik cümleler sık görülür.
 - “Ben mi? Yarın.”
 - Geçicidir.

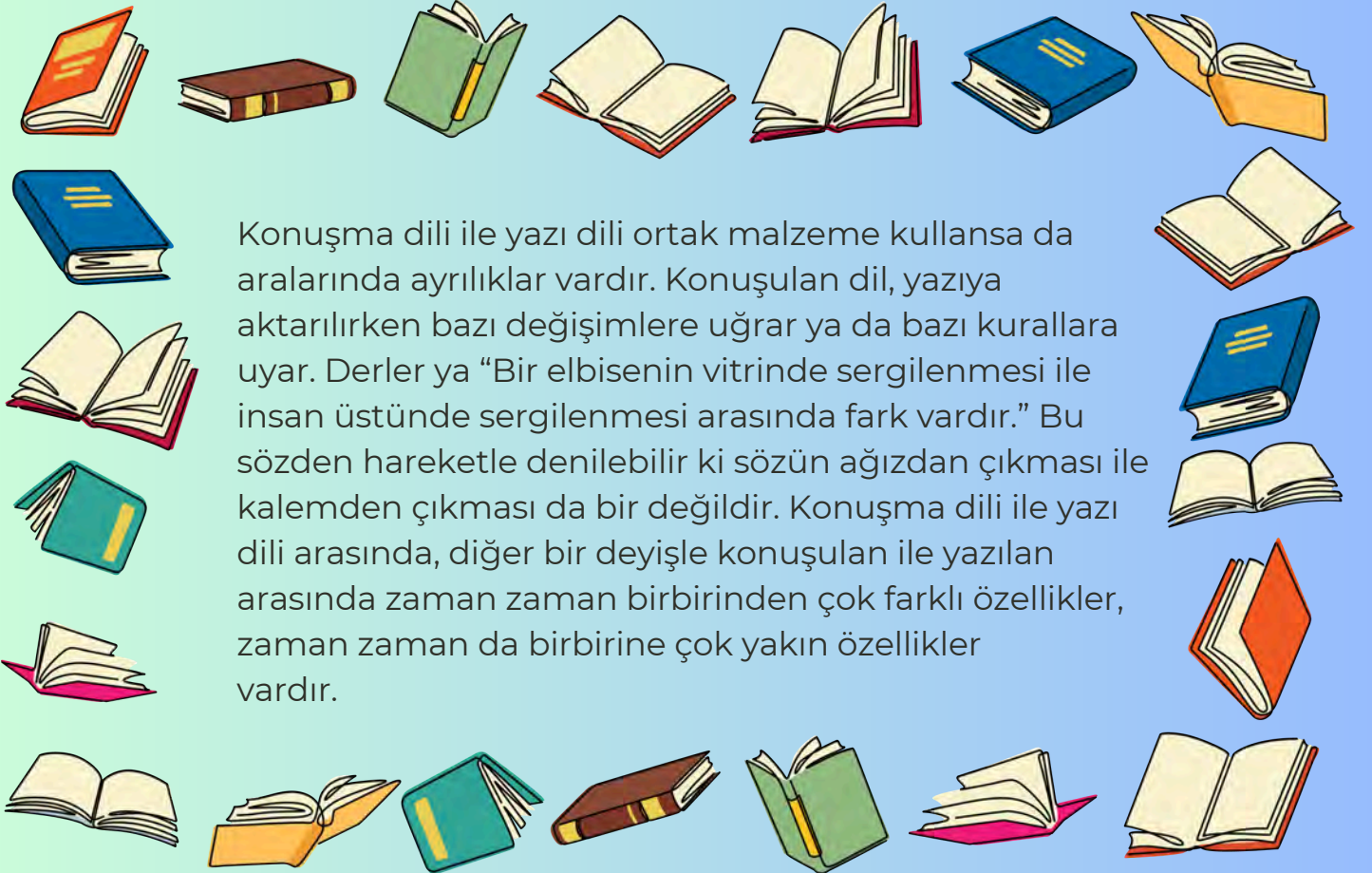
YAZI DİLİ NEDİR?

- Yazılı metinlerde kullanılır.
 - Kuralları belirlenmiştir.
 - Planlı ve kalıcıdır.
 - Dil bilgisi ve yazım kurallarına uyulur.
- “Geliyor musun?”
- Önceden düşünülür, düzenlenerek oluşturulur.
 - Ses unsurları yoktur; anlam noktalama işaretleriyle sağlanır.
 - Standart ve seçilmiş kelimeler kullanılır.
- “Bir göz atar mısın?”
- Tam, açık ve kurallı cümleler kullanılır.
- “Ben yarın geleceğim.”
- Kalıcıdır; saklanabilir ve tekrar okunabilir.

ARASINDAKİ FARKLAR NEDİR?

Konuşma dili ile yazı dili ortak malzeme kullansa da aralarında ayrılıklar vardır. Konuşulan dil, yazıya aktarılırken bazı değişimlere uğrar ya da bazı kurallara uyar. Derler ya “Bir elbisenin vitrinde sergilenmesi ile insan üstünde sergilenmesi arasında fark vardır.” Bu sözden hareketle denilebilir ki sözün ağızdan çıkması ile kaleminden çıkması da bir değildir. Konuşma dili ile yazı dili arasında, diğer bir deyişle konuşulan ile yazılan arasında zaman zaman birbirinden çok farklı özellikler, zaman zaman da birbirine çok yakın özellikler vardır.

ARASINDAKİ FARKLAR NEDİR?

1. Konuşma, sese; yazı, harfe dayanır.
2. Konuşmanın aracı, ağız ve çevresindeki organlar; yazının aracı ise kalem ya da kalem yerine kullanılan daktilo, bilgisayar, optik yazıcı ve benzerleridir.
3. Konuşma dili, samimî; yazı dili, resmîdir.
4. Konuşma dili, günlük hayatta kullanılan dil; yazı dili ise kitap dili, edebî dildir.
5. Konuşma dilinde, çoğunlukla özel dil (ağızlar); yazı dilinde, resmîdir.
6. Konuşulan, özel; yazılan, resmîdir.
7. Konuşulanda, öznellik yazılarda, nesnellik ağır basar.
9. Konuşulan erken, yazılan geç unutulur. Sık sık söylendiği gibi "Söz, uçucu; yazı, kalıcı"dır.
10. Konuşulan, kısa sürede; yazılan, uzun sürede etkileyendir.
11. Konuşulan; düşünülmeden ve plânlanmadan, yazılan; düşünülerek ve plânlanarak ortaya çıkar.
12. Konuşulana anında cevap verilebilirken yazılana verilemez.
13. Konuşulana düzeltmek anında yapılabilirken yazılanı düzeltmek sonra da yapılabilir.
14. Konuşulan, anında düzeltilebilirken; yazılan, daha sonra da düzeltilebilir.

ARASINDAKİ FARKLAR NEDİR?

15. Konuşulanı düzeltmede sınırlılık söz konusu iken yazılanı düzeltmede sınırlılık yoktur.

16. Konuşulanda, nispeten kontrolsüzlük; yazılанда ise kontrol vardır. Yazı, konuşmanın “inceleme kurulu”dur denilebilir.

17. Konuşulanda değişim hızlı; yazılанда ise değişim yavaştır, hatta değişime kuvvetli bir direnç vardır.

18. Zaman zaman konuşan, yazılanı; zaman zaman da yazan konuşulanı konu eder.

19. Konuşulanın gelişigüzelliği söz konusudur, kurallı olması çok önemli değildir; yazılan ise kurallıdır, yazıda kuralsızlığa tahammül edilemez.

20. Konuşmada söz dizimi gelişigüzel, yazmada ise kurallıdır.

21. Konuşma, kuralları esnekletebilen; yazı, kuralları korumaya çalışandır.

22. Konuşma, sınırlı sayıda; yazı, sınırsız sayıda insana ulaşır.

23. Konuşmanın yayılım alanı dar; yazının yayılım alanı geniştir.

24. Konuşulanın anlaşılmasında zorluk çekilmesine rağmen yazılan, daha kolay anlaşılır.

KELİME LİSTESİ

- **Geleceğim/** Gelcen
- **Yapacağım/** Yapıcam
- **Gideceğim/** Gidicem
- **Dakika/** Dakka
- **Gelecek misin?/** Gelcen mi?
- **Bir şey/** Bi şey
- **Burada/** Burda
- **Ne yapıyorsun?/** Napıyorsun?
- **Herhalde/** Heralde
- **Video/** Vidyo
- **Yapıyorum/** Yapıyom
- **Geliyorum/** Geliyom
- **Bağış/** Bağaş
- **Aşağı/** Aşaa
- **Sunacağız/** Sunacaaz
- **Bir de/** Bide
- **Merhaba/** Meraba
- **Çift/** Çif
- **Rastgele/** Rasgele
- **İade/** İyade
- **Ait/** Ayit
- **Domates/** Domatez

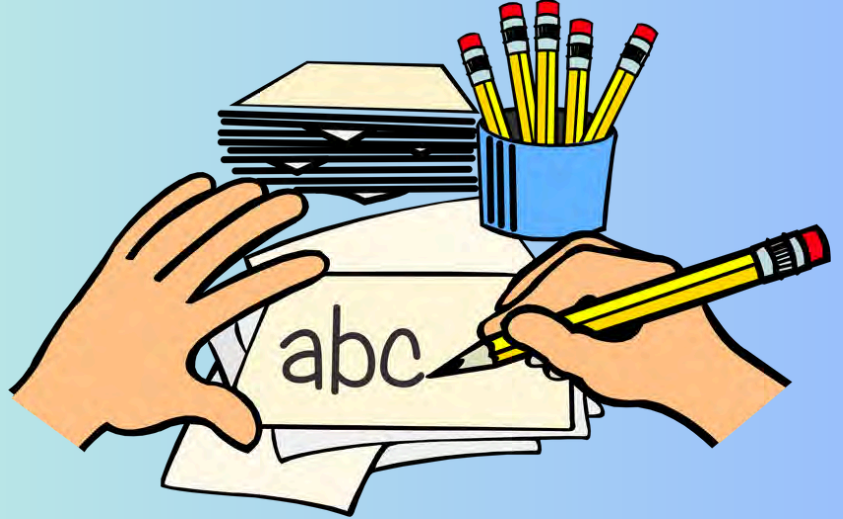
- Ahpap/ **Ahbap**
- Alarım/ **Alarm**
- Arabeks / **Arabesk**
- Assubay / **Astsubay**
- Eşortman / **Eşofman**
- Dekarasyon / **Dekorasyon**
- Ensitü / **Enstitü**
- Ezzane / **Eczane**
- Laylon/ **Naylon**
- Fermar/ **Fermuar**
- Hakkaten/ **Hakikaten**
- Kolanya / **Kolonya**
- Şok olmak / **Şoke olmak**
- Sellektör / **Selektör**
- Şanzuman/ **Şanzıman**
- Şarter/ **Şalter**
- Tanpon/ **Tampon**
- Yövmiye / **Yevmiye**
- Zınba / **Zimba**

KELİME LİSTESİ

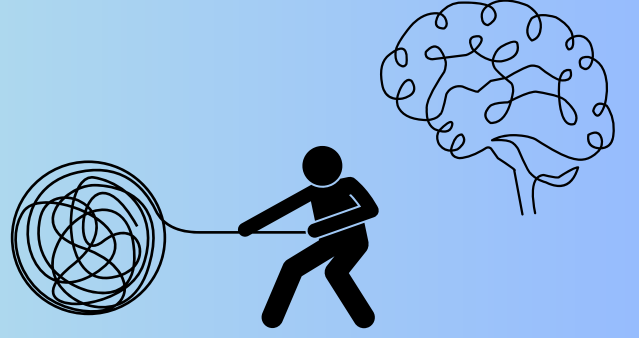

Yazı dilinde gereksiz kabul edilenler:

- Yani
- Hani
- Şey
- Falan
- Filan
- İşte
- Yok mu
- Ya

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Konuşma dili ve yazı dili arasında karşılaştırmalı etkinlikler yapılması

Öğrencilere konuşma diline ait ifadeler verilerek bunların yazı diline uygun biçimde yeniden yazılması sağlanmalı ve iki dil türü arasındaki farklar somut örneklerle kavratılmalıdır.

2. Yanlış-doğru örnekleriyle farkındalık çalışmaları yapılması

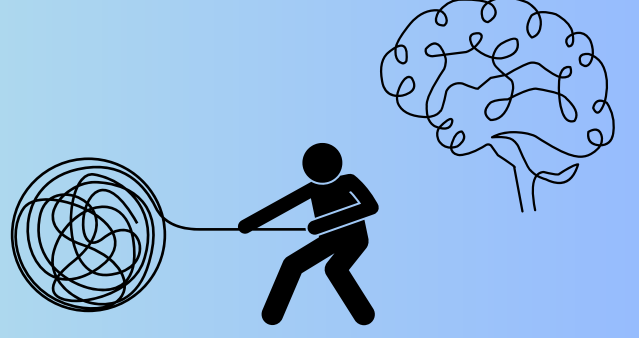
Yazılı metinlerde sıkça görülen konuşma dili kaynaklı yanlışlar belirlenerek bu yanlışların doğru karşılıklarıyla birlikte öğrencilere sunulması sağlanmalıdır.

3. Yazma öncesi planlama alışkanlığının kazandırılması

Öğrencilerin yazma sürecine başlamadan önce konu, amaç ve hedef kitleyi belirlemeleri teşvik edilerek kendiliğinden ve konuşma dili ağırlıklı yazmanın önüne geçilmelidir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4. Düzenli yazma ve geri bildirim çalışmaları yapılması

✎ Öğrencilere konuşma diline ait ifadeler verilerek bunların yazı diline uygun biçimde yeniden yazılması sağlanmalı ve iki dil türü arasındaki farklar somut örneklerle kavratılmalıdır.

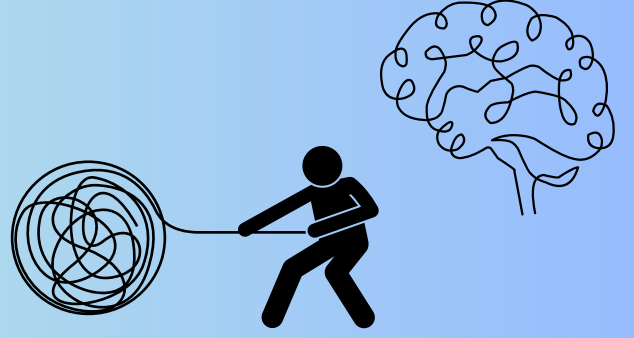
5. Konuşma dili unsurlarını ayırt etmeye yönelik farkındalık listeleri oluşturma

✎ Argo ifadeler, kısaltmalar, eksilteli cümleler gibi konuşma diline özgü unsurların yer aldığı listeler hazırlanarak öğrencilerin bu unsurları yazılı anlatımda bilinçli biçimde ayırt etmeleri sağlanmalıdır.

6. Noktalama ve imla çalışmalarına ağırlık verilmesi

✎ Yazı dilinin temel unsurları olan noktalama işaretleri ve yazım kuralları, uygulamalı etkinliklerle pekiştirilerek yazılı anlatımın kurallı yapısı güçlendirilmelidir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

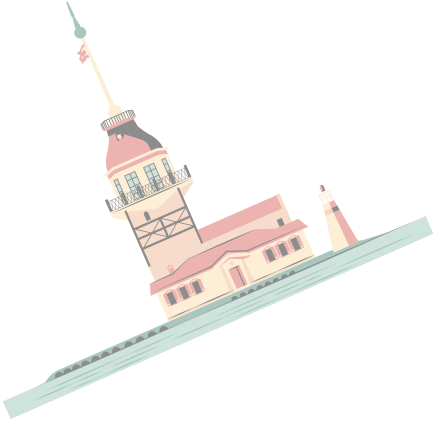

7. Nitelikli yazılı metin örneklerinin incelenmesi

 Öğrencilere yaş ve düzeylerine uygun edebî ve öğretici metinler okutularak yazı dilinin özellikleri metinler üzerinden gösterilmelidir.

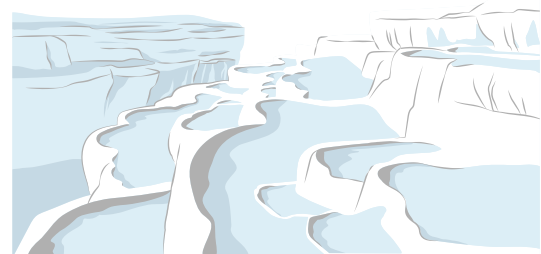
8. Öz değerlendirme ve akran değerlendirme çalışmalarının yapılması

 Öğrencilerin kendi yazılarını ve arkadaşlarının yazılarını konuşma dili-yazı dili ölçütlerine göre değerlendirmeleri sağlanarak bilinçli yazma becerisi geliştirilmelidir.

YENİ NESİLDE DİL BİLİNCİ

EDA SAYGIN
BEYZA GÜLŞEN DAĞ
YUNUS EMRE KELEŞ
SÜMEYYE HATİCE AKYÜZ
İREM ERDOĞAN
MARİAM RAMADAN
NEHİR UZUNER

İÇİNDEKİLER

DİL VE KİMLİK

DİL BİLİNCİ VE YENİ NESİL

DİLİN DOĞRU KULLANIMININ ÖNEMİ

DİLİN KULLANILDIĞI ALANLAR

DİL KULLANIMINDA PROBLEMLER

DİL BİNCİNCİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN ÖNERİLERİ

DİL VE KİMLİK

DİL VE KİMLİK

Dil, yalnızca iletişim kurmaya yarayan bir araç değil; bireyin dünyayı algılama, düşüncelerini şekillendirme ve kendini tanımlama biçimidir. İnsan, ait olduğu toplumu dili aracılığıyla tanır; değerlerini, kültürünü ve geçmişini yine dil yoluyla içselleştirir. Bu nedenle dil, bireysel kimliğin olduğu kadar toplumsal kimliğin de temel yapı taşlarından biridir. Bir toplumun dili, onun tarihini, inançlarını ve ortak hafızasını yansıtırken; bireyin dili kullanma biçimi de kimliğinin aynası hâline gelir. Dil ile kimlik arasındaki bu güçlü bağ, geçmişten günümüze değişen koşullara rağmen varlığını korumakta ve her yeni nesilde yeniden şekillenmektedir.

**“Türklüğün vicdanı bir;
Dîni bir, vatani bir;
Fakat hepsi ayrılır
Olmazsa lisanı bir.”
ZİYA GÖKALP**

DİL BİLİNCİ VE YENİ NESİL

Milletleri millet yapan en temel unsur, ortak değerlerin ve bu değerleri taşıyan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasıdır. Dil, tarih, gelenek, edebiyat ve inanç gibi ortak unsurlar, bir toplumu yalnızca bir insan topluluğu olmaktan çıkararak millet kimliği kazandırır. Bu unsurların korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılması, millî bilincin sürekliliğini sağlar. Gelecek nesiller, kendilerine aktarılan bu ortak miras sayesinde kim olduklarını, nereden geldiklerini ve hangi değerlere sahip olduklarını öğrenir. Bu nedenle geçmişte milletleri ayakta tutan değerlerin geleceğe taşınması, bir milletin varlığını sürdürebilmesi ve ortak bir gelecek inşa edebilmesi açısından hayati bir önem taşır.

DİL BİLİNCİ VE YENİ NESİL

Bu aktarım süreci yalnızca tarih bilgisinin korunmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda ortak dilin yaşatılması, kültürel değerlerin benimsetilmesi ve toplumsal aidiyet duygusunun güçlendirilmesiyle mümkün olur. Geçmişten devralınan değerler, genç nesiller tarafından içselleştirildikçe millet bilinci canlı kalır ve toplumsal bağlar kuvvetlenir. Aksi hâlde kültürel kopuşlar yaşanır, ortak hafıza zayıflar ve millet olma şuuru zarar görür. Bu yüzden eğitim, edebiyat, sanat ve dil yoluyla yapılan her bilinçli aktarım, yalnızca bugünü değil, geleceği de inşa eder. Milletler, geçmişlerini unutmadan geleceğe yürüdükleri sürece güçlü ve kalıcı olabilirler.

DİLİN DOĞRU KULLANIMININ ÖNEMİ

“Milliyetimiz nasıl Türklük, vatanımız nasıl Türkiye ise lisanımız da Türkçe ‘dir. Türkçe bizim manevi ve mukaddes vatanımızdır. Mânevi vatanın İstiklali, kuvveti resmi ve milli vatanımızın istiklâlinden daha mühimdir. Çünkü vatanını kaybeden bir millet eğer lisanına ve edebiyatına hâkim kalırsa mahvolmaz, yaşar ve yine bir gün gelir siyasi istiklalini kazanır, düşmanlarından intikamını alır. Fakat bir millet lisanını bozar, kaybederse, hatta siyasi hakimiyeti bâki kalsa bile tarihten silinir.”

ÖMER SEYFETTİN

DİLİN DOĞRU KULLANIMININ ÖNEMİ

Türkçeyi doğru ve bilinçli kullanmak, bir milletin varlığını ve sürekliliğini koruması açısından hayati bir öneme sahiptir. Dil, millet olmanın temel şartlarından biridir. Ortak duygular, değerler ve tarih, dili yaşattıkça canlı kalır. Türkçe, geçmişten bugüne uzanan millî hafızayı taşıyarak vatan ve millet bilincinin oluşmasına katkı sağlar. Diline sahip çıkan bir nesil, kültürüne ve toprağına da sahip çıkar. Gelecek kuşaklara aktarılan güçlü bir dil bilinci, millî kimliğin korunmasını ve vatan sevgisinin devamını mümkün kılar. Bu nedenle Türkçeyi doğru kullanmak, yalnızca bireysel bir tercih değil, milletin geleceğini ve vatanın manevi bütünlüğünü koruyan ortak bir sorumluluktur.

DİLİN KULLANILDIĞI ALANLAR

- 1) SÖZLÜ ALANLAR: GÜNLÜK SOHBETLER, TELEFON GÖRÜŞMELERİ, RADYO PROGRAMLARI, KONFERANSLAR, DERS ANLATIMLARI.
- 2) YAZILI ALANLAR: KİTAPLAR, DERGİLER, GAZETELER, MEKTUPLAR, RESMÎ YAZIŞMALAR.
- 3) GÖRSEL- İŞİTSEL ALANLAR: TELEVİZYON PROGRAMLARI, FİLMER, DİZİLER, BELGESELLER.
- 4) DİJİTAL/ ELEKTRONİK ALANLAR: SOSYAL MEDYA ÖRNEKLERİ (INSTAGRAM, X, FACEBOOK), İNTERNET SİTELER, BLOGLAR, E- POSTALAR, MESAJLAŞMA UYGULAMALARI.
- 5) RESMÎ ALANLAR: KANUN VE YÖNETMELİKLER, MAHKEME KARARLARI, DEVLET KURUMLARININ YAZIŞMALAR.
- 6) EDEBİ ALANLAR: ROMAN, HİKÂYE, ŞİİR, TİYATRO METİNLERİ.
- 7) BİLİMSEL AKADEMİK ALANLAR: MAKALE, TEZ, BİLDİRİLER VE DERS KİTAPLARI.

DİL KULLANIMINDAKİ SORUNLAR

DİL KULLANIMINDA SORUNLAR

Yabancı kelimelerin tercih edilmesi dilin doğal yapısını zedeleyip dil bilincinin zarar görmesine yol açar.

Bu nedenle kelimelerin Türkçesini bulmak ve bunları tercih etmek yine söz varlığımızı korumak açısından önem taşır.

Üstüner'in görüşüne göre "İçerisinde anlaşılmayan bir kelime bulunan cümleler algılanmadığı için insanlar ezberleme yoluna gitmekte; o cümledeki fikir veya düşünce kendi cümleleriyle ifade edememektedir.

Bir tek kelimenin bile anlaşılmaması cümlenin bütünlüğü ile anlaşılmamasına yol açmaktadır. Sonuçta düşünmeyen, kavramayan, anlamayan; anlamadıkları için de anlatamayan, konu hakkında kendilerine ait düşünce ve görüşleri oluşmayan, yorum ve değerlendirme yapamayan üreticilik ve yaratıcılıkları bulunmayan" bireylerin ortaya çıktığını söylemektedir.

DİL KULLANIMINDA SORUNLAR

Yeni neşil, dijital iletişim araçlarını kullanırken dili çoğu zaman hızlı ve yüzeysel bir şekilde kullanmaktadır.

Kısaltmalar, yabancı kelimeler, argo ifadeler ve emojilerin aşırı kullanımı, dilin anlam derinliğini zayıflatmakta ve anlatım bozukluklarına yol açmaktadır.

Ayrıca okuma alışkanlığının azalması, kelime dağarcığının sınırlanmasına ve düşüncelerin yeterince açık ifade edilememesine neden olmaktadır.

Bu durum, gençlerin hem yazılı hem sözlü anlatım becerilerinde sorunlar yaşamalarına yol açmaktadır.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Dili Sadece Ders Değil, Kimlik Olarak Sunmak

- Dilin; kültür, tarih ve milletle olan bağı gençlere örneklerle anlatılmalıdır.
- “Neden doğru konuşmalıyım?” sorusuna anlamlı cevaplar verilmelidir.

2. Nitelikli Okuma Alışkanlığı Kazandırmak

- Zorlayıcı değil, ilgi çekici ve dilin güzelliklerinin yer aldığı edebî eserler seçilmelidir.
- Kısa metinler, hikâyeler ve denemelerle başlanmalıdır.
- Okuma sonrası yorumlama ve tartışma yapılmalıdır.

3. Yazma ve Konuşma Alanları Açmak

- Günlük, deneme ve kısa hikâye yazımı teşvik edilmelidir.
- Sunum, münazara ve drama etkinlikleriyle sözlü ifade güçlendirilmelidir.

4. Dijital Ortamda Bilinçli Dil Kullanımı

- Sosyal medyada Türkçeyi doğru kullanan içerikler özendirilmeli.
- Kısaltma ve yabancı kelime kullanılmamasına dikkat edilmelidir.
- Gençlerin ürettiği dijital içerikler (video, metin, podcast) Türkçe odaklı olmalıdır.

5. Okul Ortamını Aktif Kılmak

- Türkçe dersleri ezbere değil, yaşamla ilişkili işlenmelidir.
- Kelime çalışmaları, deyim–atasözü etkinlikleri artırılmalıdır.
- Tiyatro, şiir dinletisi ve kitap söyleşileri düzenlenmelidir.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

6. Aileyi Sürece Dâhil Etmek

- Evde doğru ve özenli Türkçe rol model olunmalıdır.
- Çocukların konuşmaları sabırla dinlenmeli, ifade etmeleri desteklenmelidir.
- Ailece okuma saatleri oluşturulabilir.

7. Millî ve Kültürel Bağ Kurmak

- Dilin vatan ve millet için taşıdığı anlam duygu boyutuyla verilmelidir.
- Tarihî metinler, şiirler ve önemli söylevler tanıtılmalıdır.
- “Dilini kaybeden, kimliğini kaybeder.” bilinci kazandırılmalıdır.

Gençlerde dil bilinci, baskıyla değil; onlara dili sevdirecek ve örnek olarak geliştirilir. Diline değer veren genç, kendini daha güçlü ifade eder ve milletin kültürel mirasını geleceğe taşır.

LİSAN

**Güzel dil Türkçe bize,
Başka dil gece bize.
İstanbul konuşması
En sâf, en ince bize.**

**Lisanda sayılır öz
Herkesin bildiği söz;
Ma'nâsı anlaşılan
Lûgate atmadan göz.**

**Uydurma söz yapmayız,
Yapma yola sapmayız,
Türkçeleşmiş, Türkçedir;
Eski köke tapmayız.**

**Açık sözle kalmalı,
Fikre ışık salmalı;
Müterâdif sözlerden
Türkçesini almalı.**

**Yeni sözler gerekse,
Bunda da uy herkese,
Halkın söz yaratmada
Yollarını benimse.**

**Yap yaşayan Türkçeden,
Kimseyi incitmeden.
İstanbul'un Türkçesi
Zevkini olsun yeden.**

**Arapçaya meyletme,
İran'a da hiç gitme;
Tevvîdi halktan öğren,
Fasîhlerden işitme.**

**Gayrılı sözler emmeyiz,
Çocuk değil, memeyiz!
Birkaç dil yok Tûran'da,
Tek dilli bir kümeyiz.**

**Tûran'ın bir ili var
Ve yalnız bir dili var.
Başka dil var diyenin,
Başka bir emeli var.**

**Türklüğün vîcdânı bir,
Dîni bir, vatani bir;
Fakat hepsi ayrılır
Olmazsa lisânı bir.**

Ziya GÖKALP

**“Türk dili Türk milletinin kalbidir,
zihnidir.”**

Mustafa Kemal Atatürk